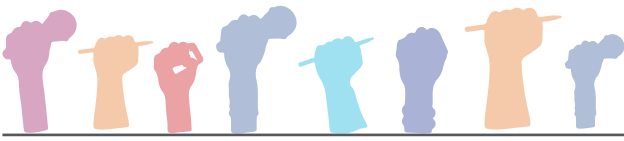

PANDEMI *ve* BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ

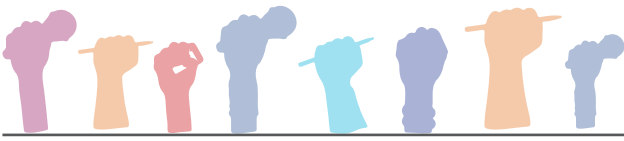

İÇİNDEKİLER

Genel Başkan Sunuş.....	5
Başlarken.....	7
Parti Programımızda Basın.....	9
2. Yüzyıla Çağrı Beyannamemizde Basın.....	14
Pandemi ve Basın Özgürlüğü.....	15
Yaşam Mücadelesi.....	22
Pandemi.....	22
İşsizlik ve Ekonomik Özgürlük.....	23
Şiddet.....	26
Örgütlenme Özgürlüğü.....	27
İdari ve Anayasal Kurumların Basın Özgürlüğüne Müdahalesi.....	29
Basın İlan Kurumu.....	29
Radyo ve Televizyon Üst Kurulu.....	31
Basın Kartı.....	33
Yargının Basın Özgürlüğüne Müdahalesi.....	37
Yasamadaki Çoğunluk Gücünün Basın Özgürlüğünü Yok Sayması.....	42
CHP'nin Önerileri.....	47
EK-1 Çevrimiçi Toplantıya Katılan Basın Meslek Örgütleri.....	49

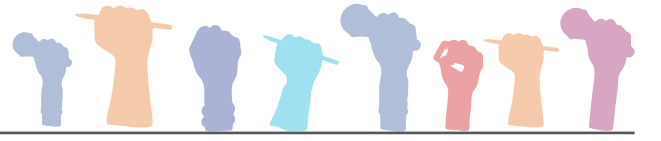
Genel Başkan Sunuş

OTORİTERLEŞME, LİYAKATSIZLIK, HAK GASPLARI

Tek adam rejiminde otoriterleşmenin yarattığı baskı, korku ve sansürün ulaştığı boyut demokrasi-mizi tehdit ediyor. Ekonomik buhran yaşayan ülkemizde COVID-19 pandemisinin başlamasının üze-rinden bir yılı aşkın süre geçmiş olmasına rağmen liyakatsizliği düstur haline getiren iktidar, ülkeyi yönetememe beceriksizliğinin faturasını ne yazık ki topluma kesiyor. Toplumun farklı kesimlerinin yaşadığı zorlukları, gazeteciler bu zorlu süreçte en derin şekilde yaşamak zorunda bırakılıyor. Binler-ce gazeteci işsiz, hapisanelerde sadece gazetecilik yaptığı için tutuklu yüzlerce gazetecinin hakları gasp ediliyor, hem "muhalif gazeteciler" hem "gazetecilik" mesleğinin kendisi iktidar tarafından he-def alınıyor. Pandemiyle adil yaşam koşullarından iyice uzaklaşıyor, emekçilerin üzerindeki vergi yükü artıyor, derin yoksulluk artıyor, matbaalar kapanıyor, gazeteciler sendikasılaştırma, siyasallaş-tırma ve kutuplaştırma ile karşı karşıya bırakılıyor.

VESAYET, BASIN İNFAZ KURUMU VE KARARTMA GÜNLERİ

2020 yılında, yani 21.yüzyılın Türkiye'sinde gazeteciler 479 kez hakim karşısına çıkarılıyorsa 2020 yılında en az 78 gözaltı, 25 tutuklama, 17 darp ve tehditle gazeteci karşı karşıya kalıyorsa orada soru-numuz var demektir. Gazeteciler hala Türkiye Cumhuriyeti Devleti hapisanelerinde ise; televizyon-lara karartma, gazetelere ilan ambargosu, doğru habere erişim engeli getiriliyorsa demokrasi den söz etmemiz mümkün değil... Basın İlan Kurumunca muhalif gazetelere ilan kesme cezası veriliyor-sa yani Basın İlan Kurumu bir anlamda "basın infaz kurumu"na dönüşüyorsa hak ve özgürlüklerden söz etmemiz mümkün değil... Partili Cumhurbaşkanı bir gazeteyi doğrudan hedef gösterip ben o gazeteyi okumuyorum siz de satın almayın, okumayın diye çağrı yapıyorsa orada medya üzerindeki vesayeti ve baskıyı bir düşünün. Gerçekleri anlatan televizyon kanalları karartılıyor, yaptırım cezaları uygulanıyorsa, Hazine ve Maliye Bakanı görevinden istifa ettiği halde 1775 radyo ve televizyon ka-nalı 27 saat bakanın istifasını talimat alamadıkları için veremiyorlarsa düşünce ve basın özgürlüğün-den söz etmemiz ne yazık ki mümkün değil... Basın kartı düzenlenmesi, kart iptali; çıkarılan yönet-melikle Saraya, İletişim Başkanlığı'nın inisiyatifine bırakılıyor; keyfiyet, liyakatın yerini alıyor, basın meslek örgütleri yok sayılıyorsa düşünce ve basın özgürlüğünden söz etmemiz mümkün değil.

KAMU GÖREVİ VE HABER ALMA HAKKI

Gazeteciler kamu görevi yapıyor, toplumu aydınlatıyor, toplumu bilgilendiriyor. Kamu görevi üstlenen bir organın yani medyanın bağımsız olması, özgür olması gerekiyor. Vesayet altında olan bir yasama, bir yürütme, bir yargı demokrasiyi işletemez. O nedenle anayasalarda yasama, yargı ve yürütme yer almakla birlikte medyanın özgürlüğünün de anayasada yer aldığını görüyoruz. Vesayet altındaki bir medyanın halka doğru haber vermeyeceğini biliyoruz, gerçekleri yansıtmayacağını biliyoruz. Ne diyor Anayasamız:

“Basın hürdür sansür edilemez.”

“Devlet basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.”

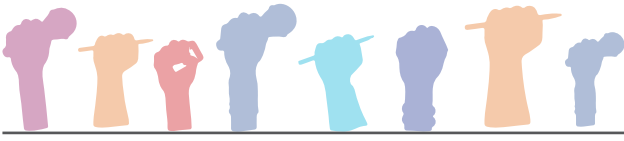
“Basın araçları suç aleti olduğu gerekçesiyle zapt ve müsadere edilemez veya işletilmekten alıkonulamaz.”

12 Eylül askeri darbesinde bile bu kadar ağır bir tablo hiç görmemiştik. Bir dikta yönetiminde, bir sivil darbe yönetiminde her türlü baskıya rağmen direnen, ilkeli gazetecilere yürekten teşekkür ederim.

Hak ihlallerinin önlenmesi için biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak bize düşen sorumluluklarımızın bilinciyle 2. Yüzyıla Çağrı Beyannamemizde yaşanabilir bir Türkiye için söz verdik, imzamızı attık. Biz güçlendirilmiş parlamenter sistemden, demokrasi, insan hakları ve özgürlüklerden yanayız. Genelgelerle, hukuksuzluklarla, baskı ve sindirme yöntemleriyle ülkemizi yönetemediği, pandemi koşullarını bahane ederek hak ve özgürlükleri tırpanladığı, yaşam tarzına müdahaleleri artırdığı ortada olan iktidarın toplumsal barışı, hak ve özgürlükleri hedef alan uygulamaları karşısında basın özgürlüğünün önemini her fırsatta dile getirmeye devam edeceğiz.

Daha güzel bir Türkiye, daha güçlü, vesayetten arınmış bir medya, patron baskısının olmadığı, herkesin sosyal güvenlik haklarının olduğu, ayrıldığı zaman kıdem tazminatını alabileceği, siyasi otoriteyi ve siyasetçileri özgürce denetleyebilecekleri bir düzeni birlikte getirme sözü veriyor; pandemide halkın haber alma hakkı için her zorluğa rağmen mesleklerinin hakkını veren gazetecilere teşekkür ediyor; COVID-19 nedeniyle hayatını kaybeden gazetecileri saygıyla anıyorum.

Kemal KILIÇDAROĞLU
CHP Genel Başkanı

Başlarken

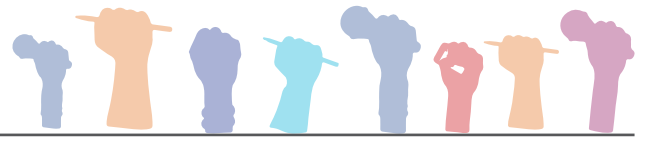
TARİHE NOT DÜŞÜYORUZ

1 yılı aşkın süredir yaşadığımız pandemide basın emekçilerinin sıkıntılı bir dönem geçirdiğinin ve hak odaklı habercilik yaparken hak ihlalleriyle karşılaştıklarının farkındayız. Yaşam hakkı ihlalleri başta olmak üzere temel haklarına erişmekte zorluk çeken, özgürlükleri kısıtlanan, şiddete, kötü muamele ve baskıya maruz bırakılan, çalışma hakkından mahrum kalan, özlük haklarında, kıdem tazminatında, basın kartlarında iktidarın adımlarıyla hakları tırpanlanan, işsizlikle ve güvencesizlikle sınıanan, örgütlenmedeki sıkıntılar nedeniyle patronlara mecbur bırakılan, sırf gazetecilik yaptığı için gözaltına alınan, tutuklanan, haksız yere cezaevinde tutulan, mesleklerini zor koşullara rağmen sürdürmek için emek veren, halkın haber alma hakkına erişim engellerine rağmen basın ve ifade özgürlüğünün savunucuları olarak demokrasimize katkıları sonsuz olan tüm gazetecilere böylesi zor bir dönemde mesleklerine duydukları bağlılık ve ilkeli gazetecilik anlayışları nedeniyle teşekkür ediyorum. COVID-19 nedeniyle hayatını kaybeden gazetecileri saygıyla anıyorum.

İKTİDARIN “DÜŞMANLAŞTIRICI POLİTİKALARI”NA KARŞI “DAYANIŞMA VE ÖRGÜTLENME HAKKI”

Çalışma koşullarının, özlük haklarının ve ihtiyaç duyulan iyileştirmelerin anayasamız ve uluslararası basın meslek ilkelerine göre yeniden düzenlenmesi, görevlerini icra ederken çıkarılan zorlukların sonlandırılması sadece basın açısından değil demokrasimiz açısından da büyük önem taşıyor. Gazetecilik mesleğine “itibar kaybı” yaşatan ve gazetecileri olduğu gibi gazeteciliği de hedef alan söylem, tutum ve girişimlerle “havuz medyası” tanımını basın tarihine kara bir leke olarak hayatımıza sokan iktidarın basın ve ifade özgürlüğüne yönelik “düşmanlaştırıcı politikaları” karşısında dayanışmak, örgütlenmek, sendikal hakları savunmak, demokrasi, insan hakları ile ifade ve basın özgürlüğünde diretmek sorumluluğunu taşıyoruz.

10 Ocak'ta Genel Başkanımız Kemal Kılıçdaroğlu'nun konuşmasında belirttiği Basın Kanunu konusunda mevzuat düzenlemeleriyle ilgili Parlamentoda adım atabilmek, kamuoyu desteğini güçlendirmek ve gazetecilerin hak ihlallerinin önlenmesi için çalışmalarımızı hızlandıracacağız. Basın alanındaki sendika, konsey, federasyon, konfederasyon, dernek ve platformların değerli temsilcilerine katkıları ve fikirlerini paylaştıkları için teşekkür ediyoruz. Verimli geçen çevrimiçi

toplantıdaki görüş ve önerileri içeren temel sorunlar ve çözüm önerilerimizi içeren raporumuzu tarihe not düşmek için kitaplaştırdık. Çevrimiçi toplantıda dile getirilenlerin yanısıra basın alanındaki sendika, federasyon, konsey ve derneklerin yazılı raporlarını, izleme çalışmalarını bizlere ilettikleri için ayrıca teşekkür ediyorum. Kitabın baskıya verildiği tarihten sonra da genelgelerle, yönetmeliklerle, tek adam kararlarıyla ve basına yönelik hak ihlalleriyle her gün yeni gelişmeler yaşandığı için güncel rakamların değişebileceğinin ve yer veremediğimiz gelişmelerin göz önünde bulundurulmasının önemini hatırlatmak istiyorum.

Nitekim, Emniyet Genel müdürlüğü tarafından Nisan ayı sonunda yayınlanan; polislerin görüntülerini ya da seslerini kaydeden kişilerin engellenmesi ve haklarında adli işlem yapılması yönündeki genelge hukuk devletinden uzaklaştığımızın apaçık göstergesi... Basın örgütlerinin haklı tepkisini çeken genelge; basın özgürlüğüne, haber alma hakkına, gazetecilerin orantısız güç, işkence gibi olayları kaydetmesine, habercilik yapmasına ve haberi halka ulaştırma hakkının engellenmesine yol açıyor. Danıştay'ın Mart ayında İletişim Başkanlığı'nı "hukuki belirlilik" ilkesine uymaya davet eden kararının ardından İletişim Başkanlığı Mayıs ayında yönetmelik değişikliği ile Danıştay'ın itiraz ettiği 'kamu personeline katersiz kart dağıtılması' uygulamasını genişleterek korurken, hukuki karara meydan okuma olarak meslek örgütlerinin tepkisini çeken bu yönetmelikle "keyfiyet" bir kez daha dayatılıyor.

Yaşanan hak ihlallerinin önlenmesi için İnsan Hakları alanında çalışmak üzere oluşturduğumuz İnsan Hakları Çalışma Grubumuz, milletvekillerimiz ve alandan avukatlardan oluşuyor. Çalışma Grubumuzla birlikte ziyaretler gerçekleştiriyor, odak grup toplantılarıyla "ortak akıl" ve "katılımcılığı" esas alarak çözümler geliştirmeyi, hak ihlallerinin önlenmesi için takip ve görüşmelerimizi sürdürüyoruz. Bu kitap ve tematik toplantıdaki katkıları için Çalışma Grubu üyemiz Eskişehir Milletvekilimiz Utku Çakırözer'e ve tüm katılımcılara teşekkür ediyorum.

Odak çevrimiçi toplantılarımıza, hazırladığımız yayınlara, Pandemi ve Basın Özgürlüğü kitabımızın hazırlanmasına büyük katkı veren, hak odaklı anlayışla insan hakları ve çocuk hakları alanları başta olmak üzere değerli desteklerini esirgemeyen CHP Grup Hukuk Danışmanımız Avukat Dilek Kumcu'yu kaybetmenin derin üzüntüsünü yaşıyoruz. Kitabımızın baskısını göremeden aramızdan ayrılan Dilek Kumcu anısına saygıyla...

Son sözümüzü birlikte söyleyelim: **Gazetecilik Suç Değildir**

Gülizar Biçer Karaca
CHP İnsan Haklarından Sorumlu
Genel Başkan Yardımcısı

PARTİ PROGRAMIMIZDA BASIN

DEMOKRASİNİN GÜVENCESİ ÖZGÜR BASIN

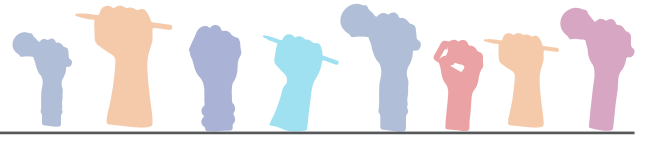
Cumhuriyet Halk Partisi Programı'nda demokrasi, basın ve ifade özgürlüğü ile insan haklarına verilen önem ısrarla üzerinde durulan başlıklardandır. *"CHP, yazılı ve görsel basını demokrasinin vazgeçilmez kurumları arasında görür. Medyanın her türlü baskı ve engellemeden uzak, özgür ve tarafsız bir biçimde faaliyet göstermesini hedefler."* Değişen dünyada dijital medya hızla gelişmekte, gelişmelere paralel olarak güncellemeleri içeren, medya ve basına yönelik politikalarımıza internet medyasını dahil edecek şekilde çalışmalarımız sürmektedir. Basının önemi, eşit bir Türkiye yaratabilmenin ilk çıkış noktasının eğitim olduğundan hareketle, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından da *"Kadınların üzerindeki her çeşit toplumsal baskının kaldırılması için eğitim, kültür ve basın yoluyla çaba gösterilecektir."* ifadesiyle programımızda yer bulmaktadır. Güvenli ve sağlıklı çalışma hakkı başlığında; hak arama bilincinin gelişmesi için *"Gerek işyerlerinde, gerek basın ve yayın organlarında çalışanları bilgilendirici ve bilinçlendirici yayınlar teşvik edilecektir."*

Demokratik, özgür basın ve iletişim ortamı başlığı altında iletişim özgürlüğü şu şekilde yer almaktadır: *"İletişim özgürlüğü, ülkemizde insanca yaşamının, saydam bir yönetime kavuşmanın ve demokratik sistemin temel koşullarındandır. Halkın Doğru Haber Alma ve Gerçekleri Öğrenme Hakkının bir aracı olan yazılı, görsel ve dijital medyanın temel işlevi ise iletişim özgürlüğünün sağladığı özgürlük ve sorumluluk alanını en iyi şekilde değerlendirip gerçekleri tarafsız biçimde kamuoyuna yansıtmaktır."*

Doğru haber alma, doğruları ve gerçekleri bilme, doğru bilgilenme hakkını demokrasinin gereği olarak görmekteyiz. Programımızda da yer verdiğimiz gibi *"Güçlü, yansız, ilkeli, demokratik bir medya hedefimizdir: Medyada tekelleşme önlenerek, güçlü, yansız, ilkeli, demokratik bir medya ortamının, evrensel boyutta kabul gören kriterler eşliğinde, dünyaya açık ve çağdaş yapıda eksiksiz olarak oluşturulması hedef alınacaktır."*

Demokratik, özgür basın için temel prensip ve ilkelerimiz bugün de geçerliliğini sürdürmekte, hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması için yapacaklarımız programımızda şu başlıklarda yer almaktadır:

Bilgi edinme özgürlüğü güvence altına alınacak: Medya ve iletişim özgürlüğünün bilgi kirliliğine yol açmadan en yaygın şekilde kullanılabilmesi ile halkın bilgi edinme hakkından en geniş biçimde yararlanabilmesinin şeffaf ve demokratik ortamı amaçlanacak, bu öngörünün gerektirdiği özgürleştirici ve düzenleyici tüm önlemler sağlanacak, Bilgi Edinme hakkına tam anlamıyla uyulması sağlanacaktır.

Ağır bir süreçten geçiyoruz. Meslektaşlarımızdan çok sayıda hastalanan arkadaşlarımız oldu, meslek örgütleri dayanışmaya, sorunları görünür kılmaya çalıştı. Kalabalık yerlerde, yoğun bakımlarda, hastanelerde çalıştıkları için virüsten daha yoğun etkilendi.

Gazeteci tanımının yeniden yapılmasına ihtiyaç var.

İletişim özgürlüğü korunacak: Yasama ve yürütmenin (merkezi ve yerel yönetimler dahil), medya sahipliğinin veya bu alandaki tüm diğer aktörlerin iletişim özgürlüğünü kısıtlamaya yönelik girişimlerine karşı durulacaktır.

Sansür ve ön denetime son verilecek, basın hakları ve iletişim özgürlüğü korunacak: Yayınlarda sansür veya ön denetime kesinlikle karşı olan anlayışımızla, bu konuda sadece uluslararası normlarda yargı denetimine bağlı kılması öngörülecek, basın hakları ve iletişim özgürlüğü sonuna kadar savunulacaktır.

İletişim özgürlüğünün; gerçek ve tüzel kişiler arasındaki iletişimin gizliliği ilkesini ihlal etmeyecek, demokratik ve saydam bir hukuk devletinin beklentilerini karşılayacak bir düzenlemeye tabi tutulmasına özen gösterilecektir.

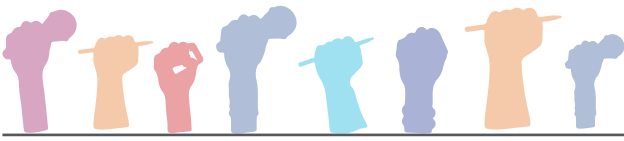
Medya – ticaret – siyaset ilişkilerine şeffaflık hakim olacak: Devlette idarenin saydamlaştırılması paralelinde; medya dünyası, vakıflar, dernekler ile meslek odalarının, sektörün ve bu kuruluşların yöneticilerinin, medya – ticaret – siyaset çerçevesindeki ilişkilerinin saydamlaşması ve çağdaşlaştırılması hedef alınacaktır.

Sorumluluk düzeyi yüksek nitelikli medya: Yazılı ve görsel medya ile internet medyacılığının, Anayasamızın kural ve ilkelerine, insanlığın evrensel değerlerine, toplumun geleneklerine, farklı kültürel, dini ve etnik duyarlılıklarına, ulusal bütünlüğümüze, bireysel hak ve özgürlüklere saygılı biçimde yayın yapmaları hedef alınacaktır. Medyada şiddet görüntülerinin, iletişim kurumları arası özdenetim mekanizması ile önlenmesi amaçlanacaktır.

Yerel medya desteklenecek: Yerel demokrasinin güçlendirilmesinde önemli bir işlevi olan yerel görsel ve yazılı medyanın gelişmesi için gerekli önlemler alınacaktır. Yerel radyo, televizyon ve gazeteler ile internet yayıncılığının, mesleki etik ile yansız, bağımsız ve özgür habercilik kurallarına bağlı kalmaları eşliğinde, mali ve kurumsal yapılarının güçlendirilmesi önemle desteklenecektir. Yerel televizyonların uyduya çıkma ücretleri makul bir düzeye indirilecektir.

Basın İlan Kurumu adil olacak: Basın İlan Kurumu'nun adil ve hukuki olmayan ve bir nevi baskı unsuruna dönüşen taraflı uygulamaları engellenecektir.

Medyada tekelleşmenin önlenmesi sağlanacak: Yazılı ve görsel medyada tekelleşmeyi önlemeye yönelik yasal ve kurumsal düzenlemeler, dünyadaki örnekleri de dikkate alınarak uygulamaya geçirecektir. Gazete ve dergi dağıtımındaki yapılanmaların haksız rekabet ortamı yaratmaması gözetilecektir.

RTÜK meslek odalarına açılacak: Kamu iletişim kuruluşlarında, toplumdaki her kesimin ve görüşün en geniş boyutta yer alması sağlanacaktır. Bu anlayışla, RTÜK üyelerinin aday olma ve seçimi süreçleri medya meslek odalarının, iletişim fakültelerinin etkin katılımına açılacak; RTÜK'ün konumu, internet yayınları alanını da kapsayacak şekilde güçlendirilirken, etkinliği ve tarafsızlığı sağlanacaktır.

Basın etik kurallarının güçlendirilmesi desteklenecek: Basın Konseyi'nin ve bu alandaki diğer sivil toplum kurumlarının, demokratik değerler çerçevesinde etkinliklerinin artması, basın etik kurallarının uygulanmasının güçlendirilmesi desteklenecektir.

İletişim sektörüne çerçeve yasa: Tüm iletişim sektörünün, yazılı ve görsel medya ile internet yayıncılığı ve diğer kitlesel yayıncılık dünyasının tek bir çerçeve yasayla düzenlenmesi hedef alınacaktır.

Sarı basın kartlarına yeni düzen: Sarı Basın Kartlarının Başbakanlığa bağlı bir kuruluş yerine, Basın Konseyi, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, İl Gazeteciler Cemiyetleri, Türkiye Gazeteciler Federasyonu ve toplu sözleşme yapma hakkına sahip sendika temsilcilerinden oluşan bir kurulca değerlendirilip hazırlanması için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

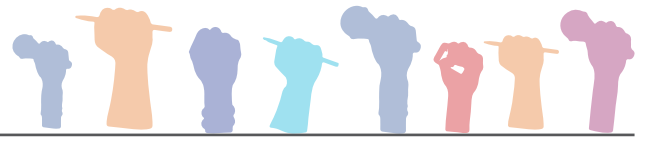
İnsan Hak ve Özgürlükleri

Çağdaş demokrasilerin özünü; ulusal irade ve hukukun üstünlüğü ilkeleri eşliğinde, bireylerin evrensel nitelikli temel hak ve özgürlüklerini yaşamları boyunca eksiksiz olarak ve engellenmeden kullanabilmeleri oluşturur.

CHP; insan haklarının, çağın gereklerine uygun olarak süreklilik içinde geliştirilmesinin gereğine inanmaktadır. Özgürlükçü ve çoğulcu demokrasinin tüm kurum ve kuralları ile yaşama geçirilmesini amaçlayan CHP; başta İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi olmak üzere, insan hakları alanında ülkemizin taraf olduğu tüm uluslararası sözleşme hüküm ve ilkelerinin eksiksiz olarak uygulanmasını öncelikli hedef olarak görmektedir.

Temel hak ve özgürlükler eksiksiz uygulanacak: CHP en geniş anlamda insan hak ve özgürlüklerinin uygulanmasının takipçisi olacaktır. Temel hak ve özgürlükler, yalnız yasayla sınırlanabilir: Temel hak ve özgürlükler, Anayasa'nın ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası antlaşmaların sözüne ve özüne uygun biçimde ancak ve yalnızca yasayla sınırlanabilir. Bu sınırlama, hangi gerekçeyle olursa olsun hakkın özüne dokunamayacağı gibi, demokratik toplum gereklerinin haklı kıldığı ölçüyü aşamaz ve öngörülen amaç dışında kullanılamaz. Yargı kararı olmadan kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz.

Kasıtlı olarak siyasi talimatlarla gazetecilere yönelik şiddetin önü açılıyor, hastalık olarak devam ediyor. Toplumun önüne çıkan gazeteci, yazar, muhabirler sokakta saldırı hedefi oluyor. Gazetecilere yönelik şiddetin önlenmesi ile ilgili muhalefetin önergelerinin TBMM'de reddedilmesi Türkiye'nin en büyük ayıplarından biridir. Türkiye'de 26 yıldır çalışmaktayım: Şiddetin bu kadar gayri ciddi olarak bir çözüm olarak topluma yansıtıldığını bilmiyorum. Hiçbir zaman iktidarların bu şekilde hak yollarını kapattıklarını, kendi işlerine yaradıkları ölçüde şiddete yol verdiklerini hatırlamıyorum.

Pandemi sürecinde, görevlerini yaparken hayatlarını kaybeden meslektaşlarımız basın şehitleridir. Zor günlerde izleyicilerinin, dinleyicilerinin, takipçilerinin haber alması için gazeteciler zor koşullara rağmen görevlerini yapıyor.

Siyasal, düşünsel, toplumsal, dinsel ve bireysel özgürlükler bir bütündür. Bu özgürlüklerin en etkili biçimde korunması için Anayasa'da gerekli değişikliklerin yapılması hedef alınacaktır.

Bireylerin, din, mezhep, ırk, renk, cinsiyet, etnik köken, dil ve benzeri özelliklerine bakılmaksızın, aralarında herhangi bir ayırım gözetmeksizin temel insan hak ve özgürlüklerinden yararlanmasını sağlanacaktır.

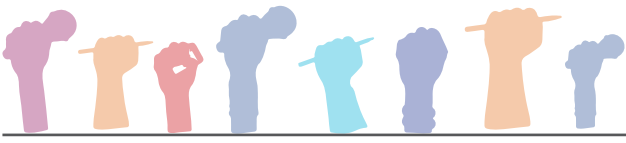
Yurttaşların temel hak ve özgürlüklerinin mümkün olan en ileri düzeye getirilmesi hedef alınacak: Yurttaşların yaşam hakkı kutsaldır. İşkence ve orantısız güç kullanımına hiçbir şekilde izin verilmeyecektir. Yapılacak tüm yasal düzenlemelerde ve uygulamada Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ve taraf olduğumuz diğer uluslararası sözleşmelerin ilkeleri gözetilecek, hak ve özgürlüklerin ihlaline izin verilmeyecektir. Bu anlayışla;

Yaşam hakkı: Yaşam hakkı ile insan varlığının korunması ve geliştirilmesi temel amaçtır. CHP Türkiye'nin farklı yörelerindeki ortalama yaşam beklentisi arasındaki büyük farkın giderilmesi hedefini, yaşam hakkı kapsamında değerlendirmektedir. Bu farkın giderilmesi için gerekli ekonomik ve sosyal önlemler alınacaktır. Gözaltında işkence ve işkenceye bağlı ölümler mutlaka önlenecek, işkence yapanlar ve ona göz yumanlar etkili biçimde cezalandırılacaktır.

Düşünce ve ifade özgürlüğü: Düşünce özgürlüğü demokrasinin temelidir. Düşünce, onu açıklama, anlatma ve örgütleme ile bütündür. Bu nedenle düşünceyi söz, yazı, resim ya da başka yollarla açıklama ve yayma hakkı, şiddet kullanılmasını teşvik etmedikçe ve yakın ve açık tehlike oluşturmadığı sürece engellenemez. Suçu ve suçluyu övme, düşünce ve ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilemez. Düşünce ve düşünceyi ifade özgürlüğüne yönelik sınırlamalar uluslararası antlaşmalarda öngörülen ölçüleri aşamaz.

Din, inanç ve vicdan özgürlüğü: Kimse dinsel inanç ve düşüncesinden ötürü kınanamaz, baskı altına alınamaz; düşünce ve inançlarını değiştirmeye, açıklamaya zorlanamaz. Herkes ibadetini, dininin veya inancının gereğini özgürce yapma, öğrenme ve geliştirme hakkına sahiptir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı: Düşünce özgürlüğü; düşüncenin, bireysel veya kitlesel iletişim araçları ile toplantılarla, gösteri yürüyüşleri ile demokratik kitle örgütleri aracılığıyla açıklanması olanağı sağlandığında gerçekleşebilir. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası ileri demokratik ülkelerdeki normlara uygun biçimde, özgürlükçü bir anlayışla yeniden düzenlenecektir.

Savunma hakkı: Gözaltına alınan ve tutuklanan kişi, savunma ve en kısa zamanda yargıç önüne çıkarılmayı isteme hakkına sahiptir. Savunma ve hak arama olanağından yoksun olanlara hak arama ve savunma hakkını sağlamak, devletin yükümlülüğüdür.

Yönetime katılma ve örgütlenme hakkı: Siyasal partiler, sendikalar, dernekler, kooperatifler ve meslek kuruluşlarına üye olma ve yönetime katılma hakkı, çoğulcu ve katılımcı demokrasinin gereğidir. Bu gibi kuruluşlara üye olmak isteyenlerin önündeki engeller, çağdaş ülkelerdeki kurallara uygun olarak kaldırılacaktır.

Çalışma hakkı: Çalışma herkesin temel hakkıdır. Devlet işsizliğin önlenmesi ve tam çalışmanın sağlanabilmesi için gerekli önlemleri alır. Herkesin dilediği alanda iş kurma, çalışma, toplu sözleşme ve grev hakkı olmalıdır. Bu hak istisnai görevler için yasayla sınırlandırılabilir.

İnsan Hakları Müsteşarlığı kurulacak: İnsan Hakları alanında gerekli izleme, denetleme ve değerlendirme işlevlerini üstlenecek, eğitim faaliyetlerini koordine edecek bir İnsan Hakları Müsteşarlığı kurulacaktır.

Bazı popüler isimler üzerinden basın özgürlüğü mesajı verilmesi yeterli değil. Diğer isimlerin cezaevlerinde olduğunu ve tahliyelerini dile getirmek, sadece büyükşehirlerde değil yereldeki davaları takip etmek gerekiyor.

2. YÜZYILA ÇAĞRI BEYANNAMEMİZDE BASIN

DÜŞÜNCEYİ İFADE, ÖRGÜTLENME VE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNE KOŞULSUZ GÜVENCE

Cumhuriyet Halk Partisi Kurultay delegeleri olarak imzamızı attığımız ve Genel Başkanımız Kemal Kılıçdaroğlu tarafından açıklanan 2. Yüzyıla Çağrı Beyannamemizde “Tek Kişilik Saray Hükümeti”nin Türkiye’yi karşı karşıya bıraktığı 5 temel sorun şu şekilde yer almaktadır:

1. *Demokrasi sadece kağıt üstünde kalmıştır. Yasama, yargı ve medya; bir kişinin vesayeti altındadır.*
2. *Ekonomik bağımsızlığımız tehlike altındadır. Vatandaşın toplanan vergilerin ve yapılan borçlanmaların büyük bir kısmı içerde ve dışarıda bir avuç çıkarıcıya aktarılırken, milletimiz korkunç bir işsizliğe mahkûm edilmektedir.*
3. *Dış politikada, egemen güçlerin taleplerine boyun eğen bir Türkiye profili ortaya çıkmıştır.*
4. *Sürekli değişen eğitim politikalarıyla, Türkiye bilgi çağından koparılmıştır. Çocuklarımız eğitimde adeta denek olarak kullanılmaktadır.*
5. *Etnik kimlik, yaşam tarzı ve inanç eksenli siyasetle toplumsal barışımız derin yara almıştır. “Tek Kişilik Saray Hükümeti”, iktidarını sürdürmek için kamplaşmayı, kutuplaşmayı ve ayrışmayı çözüm olarak sürdürmektedir.*

Saray rejiminin hak ve özgürlükleri engelleyen, hak ihlallerine yol açan uygulamaları karşısında gücümüzü demokrasiden, özgürlüklerden, hak mücadelesi veren savunuculuk ile dayanışmadan alıyoruz. Bizler, beyannamemizde de yer aldığı üzere; yeni bir anayasa ile Güçlendirilmiş Demokratik Parlamenter Sisteme geçileceğinin sözünü verdik. Bu çerçevede; yeni anayasa ile “Düşünceyi ifade, örgütlenme ve basın özgürlüğü koşulsuz güvence altına alınacaktır. Meslek örgütleri ve sivil toplum kuruluşları üzerindeki her türlü baskıya son verilecek, medya özgürlüğü evrensel ölçülerde güvence altına alınacaktır.” Basın meslek kuruluşlarını ayrıştıran, ötekileştiren, ülkeyi kutuplaştıran Tek Kişilik Saray Hükümeti’nin sivil toplumu ve meslek örgütlerini yok sayarak yarattığı bir toplumsal yapıda “Yasa teklifleri TBMM Komisyonlarında görüşülürken, uzmanların, ilgili meslek kuruluşları ve sivil toplum örgütlerinin görüşleri mutlaka alınacaktır.” diyerek “katılımcılığı” ve “ortak aklı” esas alıyoruz.

Mücadele ve kararlılıkla, tarihsel sorumluluğumuzun bilinciyle Cumhuriyetimizi demokrasiyle taçlandıracağımıza söz veriyoruz. “TBMM’nin açılışının 100. yılına tanıklık eden Cumhuriyet Halk Partisi delegeleri olarak, önümüzdeki en önemli görevin Cumhuriyetimizi demokrasiyle taçlandırmak olduğunun bilincindeyiz. Bunu, Cumhuriyetimizin 100. yılında gerçekleştirme azim ve kararlılığımızda.”

PANDEMİ VE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ

Basın özgürlüğü, düşünce ve ifade özgürlüğünün bir parçasıdır. Basın özgürlüğü, demokratik bir toplumun temelidir. Özgür basın; sansür edilmeyen, iktidar baskısından azade çalışabilen, halkın bilgi alma özgürlüğünün güvencesidir. Bu nedenle basının ne kadar özgür olduğu ülkenin ne kadar demokratik bir ülke olduğunu göstermektedir. Basın özgürlüğü sadece iktidarın beğendiği ya da zararsız düşünceleri değil aynı zamanda iktidarın ya da toplumun bir bölümünü rahatsız eden düşünceleri de kapsamaktadır.

Basın özgürlüğünün önceden sınırlanması, başka bir deyişle sansür, basın özgürlüğüne ve kamunun bilgi alma hakkına yönelik en ağır tehdit olarak kabul edilmektedir. Sansür, ifade özgürlüğüne önceden getirilen sınırlama anlamına gelmektedir. Sansür, haberin değerini çabuk yitiren bir ürün olması nedeniyle, basın bakımından özel bir önem taşır. Basımının ya da dağıtımının kısa bir süre gecikmesi dahi, bütün değerinin ve ilginin yitirilmesine yol açmaktadır.

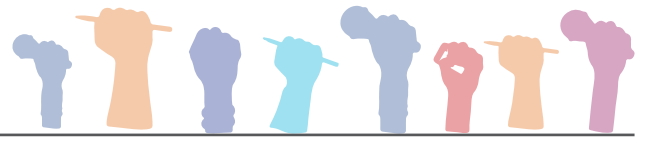
Türkiye’de demokrasiye yönelik en büyük tehlike basın özgürlüğünün, bağımsız olmayan bir yargı eliyle sistematik olarak ortadan kaldırılmasıdır. Yargı, gazetecilere yönelik faili meçhul de dahil olmak üzere işlenen suçlarda sessiz kalarak cezasızlığa yol açarken, gazeteciler üzerinde gazetecilik faaliyeti nedeniyle soruşturmalar ve kovuşturmalar ile baskı kurmakta, gazetecileri özgürlüklerinden yoksun bırakmaktadır.

Sınır Tanımayan Gazeteciler (Reporters Without Borders) tarafından 180 ülkede basın özgürlüğünü değerlendirdiği 2020 Basın Özgürlüğü Endeksi’nde Türkiye 154. sırada yer almıştır.

Freedom House, “Demokrasi İçin Lideri Olmayan Bir Mücadele” başlıklı raporda 195 ülke ve 15 bölge değerlendirmiş, 83 ülke “Özgür”, 63 ülke “Kısmen Özgür”, 49 ülke ise “Özgür Olmayan” olarak nitelenmiştir. Türkiye, “Özgür Olmayan Ülkeler” kategorisinde yer almıştır. Basın özgürlüğü konusunda ise 2017 yılında “kısmen özgür” kategorisinden, “özgür olmayan” kategorisine almıştır. Yine The Economist basın grubunun yayınladığı verilere göre Türkiye demokrasi anlamında 167 ülke arasında 110. sırada yer almaktadır.

Freedom House tarafından erişim engelleri, içerik kısıtlamaları ve kullanıcı hakları ihlalleri bağlamında yaptığı internet özgürlüğüne ilişkin değerlendirmelerde de Türkiye “özgür olmayan ülkeler” arasında yer almaktadır.

İfade Özgürlüğü Derneği’nin, internette yaşanan ifade özgürlüğü ihlalleri hakkında hazırladığı EngelliWeb Raporu’na göre, Türkiye’de internet ortamında yayınları düzenleyen 5651 sayılı kanunun yaklaşık 13 yıl önce yü-

Türkiye'nin yargı reformuna değil yargı devrimine ihtiyaç var. Yargı bu haliyle devam ederse hiçbir şey değişmez.

rürlüğe girmesinden sonra Ekim 2020 itibarıyla en az 450 bin web sitesine, 140 bin URL'ye ve 42 bin tweet'e engelleme yapılmıştır.

Gazetecileri Koruma Komitesi'nin (CPJ) son yıllık raporuna göre 2020'de hükümetler sivil itaatsizlik ve pandemi haberlerini kısıtlarken, rekor sayıda gazeteci çalışmaları nedeniyle hapsedilmiştir. CPJ'in 1990'ların başında veri toplamaya başlamasından bu yana en yüksek sayıya 2020 yılında ulaşılmıştır. 1 Ocak - 1 Aralık 2020 arasındaki sürede 274 gazeteci özgürlüğünden yoksun bırakılmıştır. CPJ'in sayımına göre Çin, pandemiyle ilgili haber yapan birçok kişiyi tutuklayarak, geçen yıl olduğu gibi 2020 de en fazla gazeteciyi hapse atan ülke olurken ikinci sırada Türkiye yer almıştır.

Cumhuriyet Halk Partisi, "Tutuklu Gazeteciler Raporu: Dünyanın En Büyük Gazeteci Cezaevi Türkiye" adlı Raporda yer aldığı üzere, Aralık 2012-Ocak 2013 tarihleri arasında cezaevinde bulunan gazetecilere yapılan ziyaretlerde gerçekleştirilen yüz yüze görüşmeler ve gazetecilerle durumlarına ilişkin yapılan yazışmalar sonucu elde edilen bilgilere dayanan ilk çalışmasını yayımlamıştır. Basın emekçilerinin yaşadığı sorunlar, bu raporun hazırlanması sürecinden sonra artarak derinleşmiştir.

Avrupa Konseyi tarafından Nisan 2021'de yayınlanan Ceza istatistikleri ve Cezaevi Yoğunluğu Raporu 2020 (Annual Penal Statistics on Prison Populations for 2020)'na göre Türkiye, Rusya'dan sonra cezaevinde en fazla insanın bulunduğu konsey üyesi ülke olmuştur. Her 100 bin kişiye göre tutuklu sayısında Türkiye, 100 binde 357 tutuklu ile en fazla tutuklunun bulunduğu ülke konumundadır. Cezaevi kapasitelerine göre her 100 yer için 123 kişi ile Türkiye, cezaevi yoğunluklarında da ilk sırada yer almıştır.

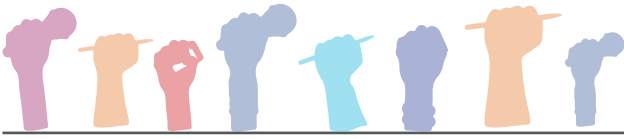
Uluslararası Gazeteciler Federasyonu'nun (IFJ) yıllık raporuna göre, Mart 2021 itibarıyla dünya genelinde en az 229 basın mensubu, gazetecilik faaliyetleri nedeniyle cezaevlerinde bulunmaktadır. Rapora göre, cezaevlerinde en az 67 gazeteci bulunan Türkiye, dünyanın en büyük gazeteci hapishanesi konumunda yer almaktadır.

Sadece yazılı ve görsel basına yönelik müdahaleler gibi önemi giderek artan dijital basına yönelik uygulamalar da hak ve özgürlüklere müdahale niteliği taşımaktadır. Baskı ve engellemeler yayınlanma öncesinde olduğu gibi yayınlanma sonrasında da erişim engellemeleri, açılan soruşturma ve kovuşturmalar ile yaptırımlar şeklinde görülmektedir.

Sosyal medyaya baskıyı artıran yasa değişikliğine göre Kasım 2020'de TBMM Genel Kurulu'nda AKP ve MHP'li milletvekillerinin oyları ile kabul edilmesinin

Özellikle Anadolu'da aldıkları ücretlerle eve ekmek götürme, çocuğuna ayakkabı alma mücadelesi veriyor. Gazetecinin ekonomik özgürlüğü yoksa basın özgürlüğünden söz etmek mümkün değil. Türkiye'deki temel sıkıntı budur.

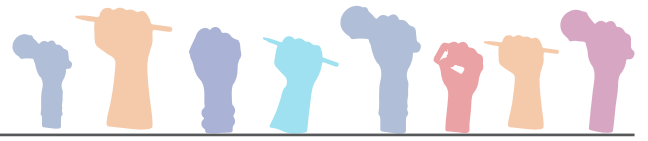

ardından ard arda haberlere erişim engeli getirilmiştir. İYİ Parti Grup Başkanvekili Lütfü Türkkan'ın 'Kalyon İnşaat' ile ilgili attığı tweet için Beykoz Sulh Ceza Hakimliği'nden erişim engeli getirilmiştir. Gençlik Spor Bakan Yardımcısı Hamza Yerlikaya'nın diplomasının sahte olduğu haberi, AKP'li Mehmet Salih Saraç'ın jakuzi içerisinde "Ulan fakirler, beni rahatsız etmeyin" demesinin ardından istifasını açıklayıp görevine devam ettiğini bildiren haberler, PTT'nin eski genel müdürü döneminde, bayileri aracılığıyla İslami finans altın ürünleri çıkarmak amacıyla, protokol imzalayıp 2 milyon dolar aktarmasına ilişkin haberler, Kuluca Devlet Hastanesi Başhekimisi Ayşegül Alkan'ın bir hemşireye 500 kere "Ben salağım servisimden başka servise gittim" yazdırmasıyla ilgili haberler, İBB'nin, eski yönetimin yolsuzluk iddiaları hakkında yaptığı suç duyurusuna ilişkin haberler, son dönemde erişim engeli getirilen haberlerden bazılarıdır.

Tüm diğer hak sahipleri gibi Cumhuriyet Halk Partisi mensupları da iktidara muhalif olmanın bedelini hak ihlalleri ile ödemektedir. Ankara Milletvekili Yıldıırım Kaya tarafından Zehra Vakfı ile ilgili yapılan bir sosyal medya paylaşımına Bursa 2. Sulh Ceza Hakimliği'nin 3 Şubat 2021 tarihli kararı ile kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle erişim engeli getirilmiş, İstanbul Milletvekili Sezgin Tanrıkulu'nun bir öğretim görevlisi tarafından tehdit edilmesine ilişkin haberlere (Sözcü, Cumhuriyet, Diken internet siteleri) Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin 17 Şubat 2021 tarihli kararı ile kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle erişim engeli getirilmiş, Kemalpaşa Belediye Başkanı Rıdvan Karakayalı'nın yaptığı bir sosyal medya paylaşımı gerekçe gösterilerek açılan davada 'halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri alenen aşağılama' suçundan 7 ay 15 gün hapis cezası ile cezalandırılmış ve hükmün açıklanması geri bırakılmış, Aydın Kadın Kolları Başkanımız Ayşe Özdemir hakkında 9 Şubat 2019 tarihindeki il kongresinde, kadına yönelik şiddeti protesto etmek için yapılan Las Tesis dansının sözleri gerekçe gösterilerek Aydın 8. Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılan davanın karar duruşması 22 Şubat 2021 tarihinde görülmüş, Mahkeme 'Cumhurbaşkanı'na hakaret' suçundan Ayşe Özdemir'i 11 ay 20 gün hapis cezası ile cezalandırmış, Gençlik Kollarımızın eski Maliye ve Hazine Bakanı Berat Albayrak ile ilgili hazırladığı afişe ilişkin haberlere (Sözcü, Halk Tv ve <https://www.aykiri.com.tr> internet siteleri) İstanbul Anadolu 4. Sulh Ceza Hakimliği'nin 19 Şubat 2021 tarihli kararı ile kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle erişim engeli getirilmiş, Üyelerimiz Ozan Yalçın, Salman Demir ve Cem Akbulut İzmir'in Kemalpaşa ilçesinde, istifa eden eski Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak'la ilgili afiş astıkları için polis tarafından 'kamu görevlisine hakaret ve tehdit' iddiasıyla gözaltına alınmıştır. İstanbul Milletvekili Ali Şeker'in Kadıköy'de YSK protestolarında attığı tweet hakkında erişim yasağı getirilmiş, alınan erişim yasağı kararı, Şeker'in periscope canlı yayını paylaşımını da içermiştir. İstanbul Anadolu 4. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın Cumhurbaşkanı avukatlarının yargıya müdahale ettiğine ilişkin haberlerine getirilen erişim engeli

Türkiye'de sendikasızlaştırma iktidarlar tarafından uygulandı. Ücret eşitsizliği sorunu var.

Örgütlülüğünün yerlere düştüğü, sendikasızlaşmanın % 8 civarında çalışan bıraktığı bugünlerde birincil önceliğimiz sendikalaşmayı artırmak olmalıdır.

Hiçbir şekilde özgürlüğün yaşanmadığı bir süreç içindeyiz. Gazetecilik yapan gazeteciler terörist, faaliyeti ise terör diye görülüyorsa her şey bitmiş demektir. Gazeteciye gazetecilik faaliyetinden ötürü kelepçe takılmamalı. Kelepçeye hayır kampanyası başlatılmalı, herkes sahip çıkmalı...

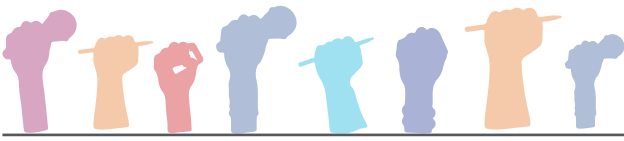
haberlerine de erişim engeli getirilmesi, geldiğimiz antidemokratik tablonun örneklerinden sadece birkaçıdır.

MLSA (Medya ve hukuk Çalışmaları Derneği'nin) Yıllık 2020 Raporu'na göre; Kasım 2019 ile Ekim 2020 arasındaki dönemde en az 1.910 URL, alan adı ve sosyal medya gönderisine erişim engeli getirilmiştir. Engellenen URL'lerden 870'i haber içerikliken, bazıları birden fazla kez olmak üzere toplam 26 haber sitesi erişime engellenmiştir. Raporun tematik incelemesi kapsamında, erişim engeli kararlarının yaklaşık %9'unu erkeklerin kadın ve çocuklara karşı işlediği iddia edilen suçlarda, faileri korumaya yönelik kararların oluşturduğu belirlenirken, erişime engellenen haberlerin %42'sinin doğrudan AKP'li Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, ailesi, partinin belediye başkanları veya yöneticileriyle ilgili olduğu tespit edilmiştir.

Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI) tarafından Mart 2021'de yayınlanan Dijital Medya Görünümü Raporu'na göre; Türkiye'de bağımsız medyanın dijital erişimi (33,5 milyon aylık kullanıcı), iktidar yanlısı medyanınki (47,8 milyon kullanıcı) ile kıyaslanabilir bir hacme ulaşmış durumdadır. İktidar yanlısı medyanın erişimi son dönemde yerinde sayarken bağımsız yayıncılar erişimlerini hızla artırmayı sürdürmektedir.

Türkiye'de sayıları artan yeni yayın organları daha geniş kitlelere ulaşırsa da Google ve Facebook gibi platformların algoritmalarının, okuyucuları ya da izleyicileri daha çok hükümet yanlısı internet sitelerine yönlendirdiği, bu nedenle bağımsız yayıncıların "ana akım" olarak adlandırılan rakipleriyle rekabette dezavantaj yaşadığına dikkat çekilmektedir. IPI veri ve haritalandırmasına bakıldığında "bağımsız yayıncıların sosyal medyadaki etkileşimi, iktidar medyasına kıyasla % 16,5 daha yüksek. Örneğin bağımsız yayıncıların haberleri, Facebook'ta, iktidar medyasına kıyasla 5 kat daha fazla etkileşim alıyor." tespiti, basın özgürlüğünün halkın doğru ve gerçek habere erişim gereksinimini sağlayan dijital platformların önemini göstermektedir.

Haber okuyucusunun habere ulaşmada tercihlerinde öne çıkan arama motorları, bilgiye erişme yönünde çeşitliliği barındırması beklenirken tek tipleştirici, iktidara yakın kaynak haberlerini öne çıkaran haliyle demokrasiye ve basın özgürlüğüne engel teşkil eder görünmektedir. Bahsi geçen raporda yer aldığı üzere "En yüksek arama hacmine sahip olan haberlerle ilgili aramalarda Google, kullanıcıların % 90,6'sını üç adet iktidar yanlısı haber kuruluşuna yönlendiriyor. Arama motorundan farklı bir algoritmaya sahip olan Google Haberler ise iktidar medyasına % 73,8, bağımsız medyaya ise % 26,2 oranında yer veriyor. Özetle Google; yaygın dijital erişimleri, yoğun sosyal medya etkileşimleri ve kullanıcı tarafında artan talebe rağmen bağımsız medyaya, iktidar medyasına

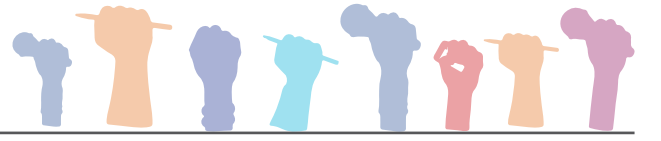
kiyasla çok daha az dijital trafik ve reklam geliri sağlıyor.” YouTube algoritmasının bağımsız ve iktidar yanlısı medya kuruluşları tarafından üretilen hangi videoları, nasıl öne çıkardığını da haritalaştıran IPI, dijital eşik bekçileri olarak adlandırılan Google ve Facebook başta olmak üzere bu ağlar tarafından iktidar medyasının kayırılmasını bağımsız medyayı baskılayan bir unsur olarak görmekte ve günümüz dijital bağımsız medyaya yönelik antidemokratik sorunlara dikkat çekmektedir.

2020'nin basın ve ifade özgürlüğü ile sosyal medya açısından önemli gelişmelerinden biri; 1 Ekim itibarıyla yürürlüğe giren 'sosyal medya yasası' olmuştur. "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile günlük erişimi Türkiye'de 1 milyondan fazla olan yurt dışı sosyal ağ sağlayıcılarına Türkiye'de temsilci bulundurma ve kullanıcılarının verilerini Türkiye'de bulundurma zorunluluğu getirilmiştir. Platformların devletin şart koştuğu bu yükümlülükleri yerine getirip getirmeyeceği uzun süre tartışılmış, gelinen süreçte Türkiye'de temsilci atamaları gerçekleştirmişlerdir.

Gazeteciler Cemiyeti "Demokrasi için Medya, Medya için Demokrasi Projesi" çerçevesinde hazırlanan 2020 Medya İzleme Raporu'na göre; Yeni İnternet Düzenlemesiyle Türkiye'de günlük erişimi 1 milyondan fazla olan sosyal ağ sağlayıcılarına (Facebook, YouTube, Twitter vb.) Türkiye'de temsilci bulundurması zorunluluğu getirilmiş aksi halde 40 milyon TL'ye varacak para cezası ve reklam gelirinden mahrum bırakılmanın yanı sıra bant genişliğinin %90'a varan oranda daraltılması yaptırımı uygulanabilmesinin önü açılmıştır. 2020'nin son çeyreğinde Facebook, Twitter gibi mecralara ilk para cezaları verilmiştir. Spotify, YouTube gibi platformların ise temsilcilik açma ve lisans başvuru süreçlerini başlattığı görülmüştür. Düzenlemenin sosyal ağ sağlayıcılarıyla bir başka yönü "kişisel hakların ihlâl edildiği" durumlarda silinmesi talep edilen içeriğe yönelik 48 saat içerisinde olumlu/olumsuz cevap verilmesi zorunluluğudur. Olumsuz cevap verilmesi yönünde yargı yolu açık olduğundan ve yargı kararını takip eden 24 saat içerisinde de içeriği silme zorunluluğu getirildiğinden herhangi bir içerik kaldırma talebinin birkaç gün içinde uygulamaya konacağını belirtmek güç değil. Düzenlemenin bu bölümü aynı zamanda bahsi geçen ağ sağlayıcılarının verilerini Türkiye'de bulundurma zorunluluğunu da öngörüyor. Yani içerik silinmesinin yanında örneğin anonim bir hesabın IP bilgisi Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından talep edebilmesini ve bu hesabın sahibi hakkında işlem yapılmasının önünü açmaktadır. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, her iki başlığı da Türkiye'de yeni gazetecilik biçimlerine ket vurması olarak görmekte; düzenleme yoluyla Spotify, YouTube gibi platformlarda yürütülen podcast yayıncılığı, video haberciliği, aynı zamanda sosyal medya mecralarında yürütülen yurttaş gazeteciliği gibi akımların tamamıyla denetim altına alınması ihtimali

Haberler, siteler engelleniyor. Basın İlan Kurumu'nun gazeteciler üzerinde toplumsal bellek silme çabası var.

Asgari ücretin altında ücrete çalışmak zorunda olan meslektaşlarımız var. İşten çıkarma yasağı olduğundan patronlar KOD 29 ile gazetecileri de işten çıkarıyor.

Sivil toplumla ilgili sorunlar da basınla ilgili sorunlarla benzer nitelikte...

bulunduğu şekilde yorumlamaktadır.

Düzenlemenin son bölümü internette unutulma hakkını içermektedir. 2020 Medya Raporu'nda ideal durumda birçok gerçek veya tüzel kişinin yalan haberle mücadelesine olanak sağlayacak şekilde içeriklerin kaldırılmasını sağlayabilen unutulma hakkı, Türkiye'deki pratiğe bakıldığında suistimale açık olarak yorumlanmaktadır. Bu durum; mahkemeye "kişilik haklarınızın ihlâl edildiğini" belirtme ve sonucundaki karar herhangi bir dijital içeriğin hem silinmesine hem de arama motorlarında endekslenmemesine sebep olmaktadır. Kanun kapsamında kamu yararı, konuların kişiselliği/kitleselliği gibi tartışmalara yer verilmiyor. Bu yüzden uzmanlar tarafından, unutulma hakkının 25-17 Aralık süreci, siyasilerin mal varlığına dönük haber içerikleri vb. aslında tüm toplumu ilgilendiren konularda da sansüre yol açacağı öngörüler arasında sıklıkla gündeme gelmektedir.

TCK 299 Düzenlenmesi

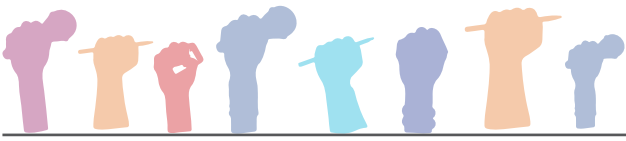
Venedik Komisyonu'nun 2006 yılında verdiği tavsiyede, Cumhurbaşkanına hakaret düzenlemesinin kaldırılması önerilmiştir. Tavsiyeler arasında; Kamu Kuruluşu Aşağılama Başlıklı maddenin yürürlükten kaldırılması da yer almaktadır. Hakaret başlıklı maddelerin yeniden düzenlenmesi gerekliliği meslek örgütleri tarafından talep edilmektedir. Bu konuda adım atılmazken Cumhurbaşkanına hakaret dosyaları içerisinde Sınır Tanımayan Gazeteciler'in takip ettiği davalarda en az 64 gazetecinin para veya hapis cezası aldığı ifade edilmektedir. Bu tür ertelemeli cezalar, Demokles'in kılıcı olarak görülmektedir. Hem gazetecilere yönelik şiddete dikkat çekmek, hem de mevzuatta değişiklik yapmak amacıyla TBMM'de verdiğimiz önerge ve tekliflerin Cumhurbaşkanlığı tarafından reddedilmesi, sorunun başka bir boyutudur.

Cumhurbaşkanı'na hakareti düzenleyen TCK 299. maddesi kapsamında çok sayıda gazeteci davalarla karşılaşmıştır. Mustafa Hoş, Mustafa Sönmez, Oktay Candemir, Cem Şimşek, Erk Acarer, Necla Demir, Ali Ergin Demirhan ve Onur Emre Yağan gibi isimler son aylarda Cumhurbaşkanına hakaret iddiasıyla yargılanan gazeteciler arasında yer almıştır.

Farklı zamanlarda ve medya ortamlarında basına yönelik müdahaleler sistematik olmasının yanı sıra giderek her alana nüfuz etmiştir. Özgür basını yok etme, susturma ve yıldırma müdahaleleri yasama, yürütme ve yargıdaki çoğunluk gücü ile her alanda hız kesmeden devam etmektedir. Yasal hakları temin edilmeyen, anayasal güvenlerden yoksun şekilde mesleğine duyduğu inançla görevini yapmaya çalışan basın emekçileri ise yokluk, yoksulluk ve işsizliğin yanı sıra pandemi ile de tek başlarına mücadele etmek zorunda bırakılmışlardır.

CHP, özgür basın üzerindeki sistematik baskının yıllar içinde derinleşmesinin

Türkiye'de tutuklu gazeteciler olduğu sürece Türkiye'de basın özgürlüğünden söz etmek mümkün değildir.

tanıklığı olarak yerel ve ulusal düzeyde gerek yargılamalar gerek idari uygulamaların tamamında basın emekçilerinin yanında, basın ve ifade özgürlüğüne yönelik tüm engellerin karşısında yer almaktadır. Yıllar içinde basın özgürlüğüne dair yaptığımız çalışmalardan bir tanesi de tematik toplantılar serimizin ikincisi olan 26 Şubat 2021 tarihinde gerçekleştirilen "Pandemide Basın Özgürlüğü, Basın Kanunu, Sorunlar ve Öneriler" toplantısıdır. Çevrimiçi toplantıya 20 kuruluş adına 22 temsilci katılmıştır. Katılımcı kuruluşların alfabetik sıralaması şu şekildedir: Ankara Gazeteciler Cemiyeti, Basın Konseyi, Çağdaş Gazeteciler Derneği, DİSK/Basın-İş Sendikası, İfade Özgürlüğü Derneği (Engelli web), Güneydoğu Anadolu Gazeteciler Federasyonu, Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti, İnternet Gazetecileri Federasyonu, İzmir Gazeteciler Cemiyeti, Medya İletişim Federasyonu, Medya Ve Hukuk Çalışmaları Derneği, Press In Arrest, P24 Bağımsız Gazeteciler Platformu, Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF), Türkiye Foto Muhabirleri Derneği, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Türkiye Gazeteciler Federasyonu, Türkiye Gazeteciler Konfederasyonu, Türkiye Gazeteciler Sendikası, Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI). Parlamento Muhabirleri Derneği de görüşlerini yazılı olarak iletmiştir.

Raporun bu bölümünde, sahadaki tespitlerimiz, sürecin özneleri olan basın emekçileri, meslek örgütleri, sendikalar ve sivil toplum kuruluşları ile yapılan çevrimiçi toplantıdaki görüşler; Partimiz ile paylaşılan raporlar ve tespitlere yer verilmektedir.

Merdiven altı internet siteleri var. Gerçek gazetecilerden, bünyesinde sigortalı gazeteci çalıştıran medya sitelerinden daha çok talep, destek görüyor. Resmi ilanlar; vali, belediye başkanı ya da kayyumların insafına kalmış durumdadır. Yerel gazeteler ilan almazlarsa ayakta durmaları mümkün değildir.

Özlük haklarında iyileştirme gerekiyor, basın iş kolunun yeniden düzenlenmesi gerekiyor. Düzenlemelerin bağımsız gazetecilik yapan meslektaşlarımızı, freelance çalışan gazetecileri de kapsayacak şekilde yapılması gerekiyor.

YAŞAM MÜCADELESİ

Pandemi

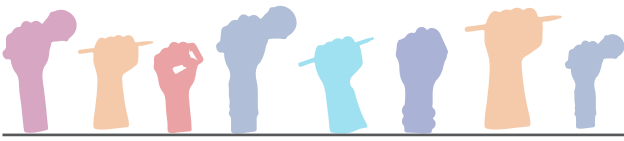
Pandeminin basın emekçilerine etkisi çok boyutludur. Pandemi ile hastaneler, aile sağlığı merkezleri, okullar, kreşler gibi enfeksiyonun yaygın olduğu yerlerde görev yapmak zorunda kalan basın emekçileri viral yük bakımından yüksek risk altında çalışmış, sayısı tam tespit edilememekle birlikte birçok basın emekçisi COVID 19 enfeksiyonu geçirmiştir. Küresel Gazeteciler Konseyi tarafından yapılan açıklamada, 2020 yılında pandemiden etkilenen 300'den fazla gazeteciden 20'sinin yaşamını yitirdiği belirtilmiştir. Türkiye'de ilk korona vakasının görüldüğü günden 2020 yılsonuna kadar toplam en az 22 gazeteci pandemi nedeniyle yaşamını yitirmiştir. Yaşamını COVID 19 nedeniyle yitiren gazeteciler ile ilgili ailelerine herhangi bir destek yapılmadığı tarafımıza iletilen bilgiler arasındadır. Pandeminin başladığı andan itibaren sahada çalışan gazetecilerin yaşadığı riskler, sahanın yanısıra televizyon stüdyolarında da sürmüş, özellikle başta sağlıkçılar olmak üzere çok sayıda uzman konunun alındığı programların sıklaşması, gazetecilerin virüse yakalanma risklerini de beraberinde getirmiştir.

İktidar baskısı ile oluşan işsizlik konusu pandemi ile daha da ağırlaşmıştır. COVID pandemisi başladığı Mart 2020'de ulusal ve yerel gazetelerin tirajları %30 düşmüştür. Sokağa çıkma yasağının uygulandığı günlerde Anadolu'da gazeteler basılmazken, bazı gazeteler de haftalık yayına geçmiştir. Pandemi dolayısıyla insana olan ihtiyaç azalmış, gazetecilerin istihdamdaki maruz kaldığı hak kayıpları ve başta iş güvencesi olmak üzere koşullarındaki belirsizlikler artmıştır. Kısmi çalışma ödeneği ve ücretsiz izin uygulamasının yasal sınırlılıkları, iş sağlığı ve güvenliği önlemleri yeterli ve kapsamlı bir güvence sunamamıştır.

Sektördeki işsizlik oranının da görece yüksek olması nedeniyle gazetecilerin temel önceliği, ne pahasına olursa olsun işlerini korumak olmuştur. Bu olumsuz tabloyu lehine kullanan birçok medya patronu ise ülkedeki gerçek enflasyon rakamlarının altında ücret zammı oranlarını gazetecilere dayatmış, asgari ücretin altında çalışmaya mecbur bırakmış, sosyal haklarda kısıtlamaya gitmiştir.

TGS'nin 2020 yılı içinde yaptığı görüşmeler ve sahada elde ettiği veriler ışığında gazetecilerin temel sorunları şu şekilde özetlenebilir:

1. Kısmi çalışma ödeneğine başvuru yapılan işletmelerde çalışan gazetecilerin gelirlerinde yaşanan düşüş,
2. Kısmi çalışma kapsamında olmasına rağmen tam zamanlı çalıştırılmaya devam etme,
3. Ücretsiz izine çıkartma nedeniyle gelirden düşüş,
4. Ücretsiz izne çıkartılmasına rağmen çalıştırılmaya devam etme,

5. İşten çıkarma yasağı nedeniyle işinden memnun olmayan gazetecilerin yaşadığı sorunlar,
6. Ücret ve kıdem tazminatı alacakları konusunda işverenlerle anlaşmazlıklar,
7. Pandemi ile birlikte evden çalışmaya geçen işletmelerde artan iş yükü,
8. Tatmin etmeyen ücret seviyesi,
9. İş sağlığı ve güvenliği önlemlerindeki yetersizlikler,
10. Pandemi nedeniyle daralan ekonomik faaliyetler nedeniyle gazetecilerin iş güvencesinde aşınma. Diğer bir deyişle işini kaybetme korkusunun artması,
11. Kayıt dışı çalıştırılma,
12. Farklı iş koluna kayıtlı basın kuruluşlarında istihdamdan dolayı TGS üyesi olamama.

Basın İş Sendikası ise basının en temel sorununu özgürleşememe olarak tanımlamakta, sorunları Genel Sorunlar, İşkoluna ilişkin sorunlar, İşyeri/ İş sözleşmesi kaynaklı sorunlar olarak başlıklandırmaktadır:

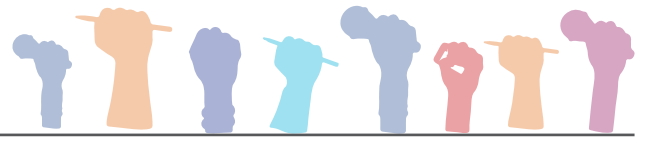
Genel sorunlar: Sendikal "Rekabet" "Taraf" ve "Hedef" Olma Durumu, Emekçilerin Üzerindeki Vergi Yükü, Giderek Artan Yoksulluk, Sendikal Hakların Tehdit gibi Algılatılması, Adil Yaşam, Adil Paylaşım Koşullarından Uzaklaşma İşçiden İşverene Gelir Transferi;

İşkoluna İlişkin Sorunlar: Kağıt Krizi, Kapanan Matbaalar, İşsizlik ve Güvencesiz Çalışma Koşulları, Basının Siyasallaşması ve Kutuplaşması, Sansür, Gözaltılar, soruşturmalar, tutuklamalar, tehditler, Özgür ve bağımsız yerel ve ulusal gazeteler, basın, yayın, medya organlarının baskı altında oluşu, Basın İlan Kurumu kuruluş misyonuna aykırı olarak para cezası veya ilan kesme cezaları ile ekonomik olarak medyayı kontrol etme çabası, RTÜK'ün, özellikle özgür ve bağımsız medya organlarına dönük cezalarının kontrolden çıkması, Sendikasızlaştırma, Basın Emekçilerinin Sendikalara Karşı Tutumu...

İşyeri/İş Sözleşmesi Kaynaklı Sorunlar: Gazetecilik faaliyetine yönelik sansür ya da oto sansüre zorlanma, Mesleki Yıpranma ve İtibari Hizmet Düzenlemesinin sarı basın kartı şartına bağlanması, Basın Kartına erişimin kısıtlaması, kamu kurumları nezdinde yapılan gazetecilik faaliyetlerinde kısıtlama, İş yükünün fazla olması / performans baskısı, Fazla mesaiye zorlanma, Ödenmeyen fazla mesailer, 212 sayılı Basın-İş Kanunu kapsamı dışında çalışma...

Sigortasız çalıştırılma, İşveren veya yönetici(ler) tarafından mobbing uygulanması, İşveren baskısıyla istifaya zorlanma ve kıdem tazminatının ödenmemesi, Ödenmeyen ücret alacakları, İş güvencesi, Adil bir ücret düzeyi

Gazeteciler arasında ötekileştirme var. İktidar tarafından muhalif gazeteciler ayrımcılığa maruz kalıyor. Yayınlanan haberi kendi sosyal medyalarında paylaştığı için yargılanan, ceza alan gazeteciler olması hukuka uygun değil...

Kısaç içine alınmış bir sektörde nefes alabileceğimiz bir pencere açmaya ihtiyacımız var. Şiddetten beslenme, işsizlik, hak ihlalleri ve hukuksuzluğun önünü alamaz haline gelmemiz, sendikasılaştırma, terörle ilişkilendirilip itibarsızlaştırma bu topraklarda hiçbir zaman görülmemiş olan bir panorama... İktidar kötülüğün sıradanlaşmasından besleniyor. Sorunların çözümü için demokrasi kültürünün yerleşik ve yaygın hale gelmesi gerekiyor.

İktidar tarafından toplumun farklı meslek gruplarına yönelik vaatlerin ve açıklanan ekonomik destek paketlerinin içerisinde gazetecilere yönelik iyileştirme ve destekler ne yazık ki yer almamıştır. Özellikle Anadolu basınının ayakta kalmakta, çalışanlarının ücretlerini ödemekte güçlük çektiği göz önünde bulundurulursa medyaya yönelik özel tedbirlerin öngörülmediği, sivil toplum ve ilgili meslek kuruluşlarının taleplerine rağmen dikkate alınmadığı ortadadır.

Merkezi yönetimin pandemiyi kontrol altına almaya yönelik başarısız politika ve uygulamaları yerel yönetimlerin pandemi ile mücadeledeki görev ve sorumluluğunun artmasına neden olmuştur. Farklı toplum kesimlerine yönelik gıdadan, hijyene, barınmadan eğitim araçlarına yurttaşlara destekler sunan belediyelerin özellikle yereldeki gazetecilik yapan kurumlara ve basın emekçilerine de destek olması zorunlu hale gelmiştir.

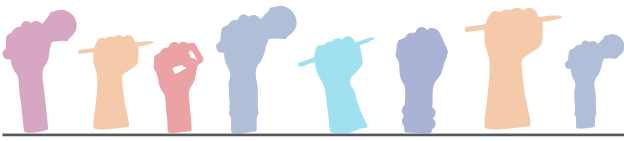
İşsizlik ve Ekonomik Özgürlük

Gazeteciler arasında işsizlik oranının kayıt dışı istihdam ile birlikte % 25-30 seviyelerinde olduğu tahmin edilmektedir. İşsizliğe yol açan, iletişim fakültelerinin sayıca çokluğu ya da başka disiplinlerden mezun olanların medya sektöründe çalışması değildir. Gazetecilerin işsizliğinin temel sebebi; medya patronları/sermayenin bilinçli tercihleri ve Basın İlan Kurumu'nun iktidara muhalif gördüğü gazetelere uyguladığı yaptırımdır.

Medyada işsizlik ülke ortalamasının iki katı olarak tahmin edilmekte, pandemi ile güvencesiz ve sendikasız çalışmanın % 90'ı aştığı öngörülmektedir. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Temmuz 2020 istatistiklerine göre; basın, yayın ve gazetecilik iş kolundaki toplam kayıtlı çalışan sayısı 86,505'dir. Bakanlığın açıkladığı Aralık 2020 iş kolu işyeri listesine göre ise gazetecilik faaliyeti içinde kayıtlı çalışan sayısı toplam 22,574 kişidir. Başka bir deyişle, "Basın, Yayın ve Gazetecilik" iş kolu içinde, gazetecilik mesleğini icra eden kayıtlı çalışan sayısının, toplam kayıtlı çalışan sayısı (86,505) içindeki oranı ise yaklaşık %26,09'dur. Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi'nin TGS ile paylaştığı verilere göre "Türkiye'de 4/a sigortalı olarak çalışan gazeteci sayısı" Eylül 2020 itibarıyla 17.551'dir.

2020 yıllık Hanehalkı İşgücü Araştırması sonuçlarını 22 Mart 2021'de açıklayan TÜİK'in verilerine göre; dar tanımlı işsizlik oranı (standart işsizlik oranı) 0,5 puanlık azalış ile % 13,2 seviyesinde gerçekleşmiştir. TÜİK'e göre Türkiye genelinde işsiz sayısı son 1 yılda (408 (2020-2019 bin kişi azalarak 4 milyon 469 binden 4 milyon 61 bine gerilemiştir. TÜİK Mart 2021 verilerinde geniş tanımlı işsizlik oranlarına da yer vermesine rağmen 2020 Hanehalkı İşgücü Araştırma yıllık verilerini eski metodolojiye göre açıklamıştır. DİSK-AR'a göre ise "TÜİK, açıkladığı 2020 yıllık verileri ile Covid19'un istihdam üzerinde yarattığı tahribatı yansıtmıyor, tersine saklıyor. Nisan 2020'de uygulanmaya başlanan

işten çıkarma yasağı nedeniyle TÜİK'in dar tanımlı/standart işsizlik verileri işgücü piyasalarındaki gerçek tabloyu yansıtmıyor. TÜİK'in verileri perdelenmiş verilerdir." DİSK-AR'ın Mart 2021'de açıkladığı İşsizlik ve İstihdamın Görünümü Raporu'na göre;

- Covid-19 etkisiyle yaşanan toplam iş kaybı ve işsizlik (revize) 12 milyon 115 bin,
- Covid-19 etkisiyle iş ve istihdam kaybı oranı (revize) % 34,4,
- Geniş tanımlı işsiz sayısı 9 milyon 638 bine yükseldi,
- Geniş tanımlı işsizlik oranı 27,4'e yükseldi,
- İstihdam 2020 yılında 1 milyon 268 bin kişi azaldı,

Ülkenin önemli meselelerinden birisi olan işsizlik sorunu, iktidarın ifade özgürlüğüne yönelik baskıları nedeniyle giderek derinleşmektedir. İşsiz olan gazetecilerin yanı sıra çalışan gazeteciler bakımından da işsizliğin derinleşmesi birçok örnekte otosansüre yönlendirmektedir. Bağımsız gazetecilik için gazetecilerin bağımsızlığının sağlanması gerekmektedir. Aksi halde; her gün toplumsal bellek silinmekte, erişim engellemeleri ile görülmeyen gerçeklik artmakta, tek yanlı haberlerle somut durumların somut tahlillerini yapabilmek bile güçleşmekte, demokrasi kültürü yok olmakta, çoğulculuktan eser kalmamaktadır.

Gazetecilik bölümü mezunları içinde işsizlik oranı 20 Mart 2020'de açıklanan TÜİK işgücü istatistiklerine göre 2019 yılında bu oran %21,8'dir. 2018 yılında olduğu gibi 2019 yılında da gazetecilik bölümü mezunları, sosyal hizmet mezunlarının (%24) hemen ardından en yüksek işsizliğe maruz kalan kitle olmaktadır. Her ne kadar bir önceki yıla göre gazetecilik mezunları içinde resmi işsizlik oranı az gibi görünse, TÜİK'e göre bir düşüş gösterse de gazeteciler arasında işsizlik oranının kayıt dışı istihdam ile birlikte % 25-30 seviyelerinde olduğu da tahmin edilmektedir. İşsizliğin görece yüksek olması, gazeteciler içinde güvensiz çalışma koşullarının yaygınlaşmasına ve iş güvencesinin kırılmasının artmasına neden olan temel bir sorundur.

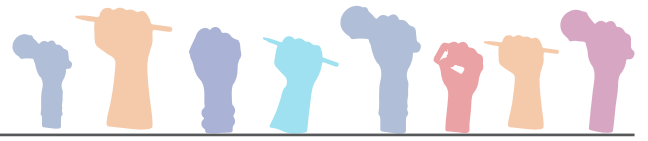
Gazetecilerin işsizliği ile mücadele, gazetecilerin ekonomik ve sosyal haklarından vazgeçmeleri veya azına razı edilmeleri ile sürdürülemez. İş güvencesinin olmadığı, Kod 29 uygulamasının yaygınlaştığı, sermayenin kendi zararını kapatma uğruna gazetecileri işten çıkardığı son bir yıldaki kısıtlamalar ifade özgürlüğü önündeki kısıtlamalar olarak kabul görmektedir.

15 Temmuz FETÖ darbe girişiminin ardından, 20 Temmuz sivil darbesiyle ülkemiz temel hak ve özgürlüklere erişimin engelleriyle dolu hale getirilmiş, iktidar OHAL şartlarında bağımsız medya üstündeki baskıyı daha da artırmıştır. Doğan

Son 20 yılda işsiz bırakılan gazeteci sayısı şu an 12bini aşmış durumdadır.

Eylül 2020 için;

- *TELE 1 ve Halk TV beşer gün karartılmıştır.*
- *Habertürk'e beş kez program durdurma ve en üst sınırdan idari para cezası verilmiştir.*
- *Elazığ depremine ilişkin bir yayın nedeniyle TV5'e 25 bin lira para cezası kesilmiştir.*
- *Halk Tv, Tele1, FoxTv, KRT'ye 54 kez yaptırım uygulanırken, iktidarın kontrolündeki iki kanala sadece 4 kez yaptırım uygulanmıştır.*
- *İktidar destekçisi kanallara 400 bin lira para cezası verilirken, muhalif kanallara bunun tam 25 katına denk düşen 10 milyon liralık ceza kesilmiştir.*

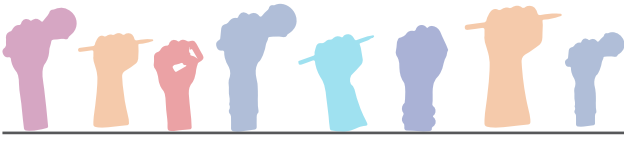

Koronavirüs bir yıl önce başladı, esasında Anadolu basınında koronavirüs 5 yıl önce başladı. Her yıl 150 civarında gazeteyi, birleştirerek maddi imkansızlıklar nedeniyle yok ediyorlar. 5 yıl önce 1800 adet olan sadece resmi ilan alan gazete sayısı, bugün 925'lere düştü. Bu süre içinde uydu bedellerinin hala ısrarla fahiş fiyatları nedeniyle 100 civarında TV ekranlarını karartmak durumunda kaldı. Anadolu basını oksijen çadırında...

grubunun medyadaki hemen hemen bütün varlıklarını, iktidar yanlısı Demirören Grubu'na 2018'de satması, basın tarihi açısından önemli bir dönemeçtir. Hürriyet Gazetesi'nin Demirören Grubuna satılmasından sonra 45 gazeteci gerekçesiz ve tazminatsız işten çıkartılmış ve 1 yılı aşkın süre boyunca haklarını alamamışlardır. Asgari ücretin altında çalışan gazeteciler olduğu dikkate alınmalıdır. Yine Türkiye televizyonculuk tarihinin en kısa yayın hayatına tanıklık eden 180 basın emekçisi Olay TV'nin iktidar baskısı nedeniyle ekran karartması nedeniyle işsiz kalmış, tüm çabalara rağmen bir çözüm üretilmemiştir. Evrensel Gazetesi Eylül 2019'dan beri ilan alamamaktadır. İlan durdurma cezası sonrası 2019'da 2 haber nedeniyle 25 gün, 2020'de ise 4 haber nedeniyle toplam 65 gün ceza alan gazetenin, 2021'in ilk ayında verilen 3 gün ceza ile birlikte toplam 93 günlük cezası olmuştur. Muhalif gazetelere cezalar devam etmektedir. Örneklere; RTÜK tarafından Sözcü Gazetesi'nin TV kurma başvurusu ile Halk TV'nin HD yayın için yaptığı başvuruları siyasi gerekçelerle aylarca bekletmesi verilebilir. Ayrıca, Sözcü TV daha yayına başlayamadan RTÜK kanala 26 bin lira para cezası vermiştir. Uygulanan baskı ve yaptırımların nihai sonucu, özellikle devlet desteği almayan, iktidar sermayesinden beslenmeyen mecralar için basın emekçilerinin işsizliği olmaktadır.

Anadolu basınının mali durumu da son bir yıllık süreçte daha da kötüleşmiştir. Uydu bedellerinin fahiş fiyatı nedeniyle 100 civarında televizyon ekranlarını karartmış, birçok gazete birleşmiştir. "Anadolu medyasında gazetecilik ölme noktasında, Anadolu halkı habere ulaşamıyor" olarak nitelenen durum, birleşme veya kapanmalar nedeniyle işsiz kalan gazetecilerin yaşamı anlamına gelmektedir. Sokağa çıkma yasağının uygulandığı günlerde Anadolu'da gazeteler basılmamış, bazı gazeteler de haftalık yayına geçmiştir.

Türkiye genelinde yerel, bölgesel ve yaygın yayın yapan televizyon kanallarının ortak sıkıntısı TURKSAT'a ödenen yayın ücretleri, RTÜK'e ödenen ücretler gibi diğer yayın mecralarında olmayan ücretlendirmeler nedeniyle girdi maliyetlerinin artması olarak görülmektedir. Özellikle yerel ve bölgesel yayın yapan televizyon kanalları büyük bir borç yükü altında kalmıştır. Medya kuruluşlarının, özellikle de yerel basının ilan ve reklam gelirleri, koronavirüs pandemisi ile birlikte durmuştur. Türkiye Gazeteciler Konfederasyonu, basılı gazetelerin tiraj gelirlerinin de % 60 ile % 80'lere varan oranlarda gerilediğini ifade etmektedir. Bu süreçte firmalar reklamları durdururken, Basın İlan Kurumu üzerinden alınan resmi ilanlar da, icra ve ihale ilanlarının yayınlanmaması sonucu % 90'lara varan oranlarda azalmıştır. İlan, reklam ve tiraj gelirlerinden mahrum kalan medya kuruluşları, basın çalışanlarının maaşlarının ödenmesi bir yana, zorunlu giderlerini ödeyemeyecek duruma gelmiş, bu aşamada uygulamaya konan "kısa çalışma ödeneği", bu ödenekten yararlanma olanağı bulunan kuruluşlar için ilk aşamada can suyu olarak görülmüş ancak desteklerin çeşitlendirilerek devam etmemesi, yerel basın başta olmak üzere çok sayıda medya kuruluşunu zora sokmuştur.

Gazetelere yönelik bir başka sorun “vergi silahı” olarak nitelendirilebilir. Türkiye’de yayınlanan gazeteler arasında vergi rekortmeni olan ve ödemelerini düzenli yapan Sözcü’ye Ankara’dan özel müfettiş gönderilerek 14.5 milyon liralık vergi cezası kesilmiş, benzer şekilde Oda TV’ye de 371 bin lira ceza kesilmiştir. Hiçbir hukuki dayanağı olmadan kesilen cezalara, Bakanlıkların verdiği para cezaları da eklenmiştir. Ticaret Bakanlığı Evrensel Gazetesi’ne Tele1’de yayınlanan reklamı nedeniyle 21 bin liralık idari para cezası vermiştir.

Şiddet

Gazeteciler 2020 yılında fiziksel şiddete maruz bırakılmaya devam etmişlerdir. Aralarında Elazığ ve Diyarbakır’daki yerel gazetecilerin de bulunduğu en az 17 basın çalışanı haberleri ve paylaşımları nedeniyle darp edilmiş ya da tehdit edilmiştir. Toplumsal olaylar olarak nitelenen barışçıl toplanmalara veya yürüyüşlere polisin orantısız güç kullanımı ve biber gazlı müdahalelerden gazeteciler de etkilenmiştir. Gazeteci olmasına ve görevini yapmasına rağmen bu zarar görmeyen yanı sıra gözaltı işlemi de yapılmıştır.

2019’da saldırıya uğrayan gazeteci Yavuz Selim Demirağ, 2020’de de posta kutusuna mermi bırakılarak tehdit edilmiştir. Artı TV Ankara Temsilcisi Sibel Hürtaş Meclis önünde baro başkanlarının eylemini takip ettiği sırada, Yeniçağ Yazarı Murat İde de eski bir yazısı nedeniyle kaldığı otelde gözaltına alınmıştır. 26’sı ulusal 12’si yerel medyada çalışan en az 44 gazeteci son 1 yılda fiziksel saldırıya uğramıştır.

Gazetecilerin görevleri sırasında ya da görevleri nedeniyle saldırıya uğramaları, görev yapmalarının engellenmesi gibi şiddet ve zor içeren eylemler caydırıcı cezalarla önlenmelidir. Devlet görevlilerinin ve kolluk güçlerinin görevi gazetecileri engellemek değil korumak olmalı, “gazeteciye şiddete-engele sıfır tolerans” ilkesiyle hareket etmeleri kesin şekilde sağlanmalıdır.

Muhalefet partileri ve ağırlıklı olarak CHP tarafından verilen gazetecilere yönelik şiddet konusundaki araştırma önermeleri reddedilmekte, soru önermelerine yanıt verilmemektedir. Hem gazetecilere yönelik şiddete dikkat çekmek, hem de mevzuatta değişiklik yapmak amacıyla verilen önerge ve tekliflerle ilgili iktidar partisi milletvekillerinin TBMM’de red oyları vermesi, ana problemidir.

Örgütlenme Özgürlüğü

Gazetecilerin mesleki dayanışmasının ve sendikal mücadelesinin önünde büyük engeller vardır. Derinleşen işsizlik, kayıtdışı çalışma, işkolu kaydının “Basın, yayın ve gazetecilik” olarak yapılmaması yaygın bir sorun alanıdır. Temmuz

Yerel gazetecilerle birlikte, kamuoyunda daha çok tanınan bir çok gazeteci sokakta çok sık bir şekilde saldırıya uğrayabiliyorlar. Gazetecilere karşı şiddet konulu bir araştırma önergesinin genel kurulda reddedilmesi Türkiye yönetiminin en büyük ayıplarından biridir. Dolayısıyla biz hak örgütleri de bunun kasıtlı bir şekilde şiddeti besleyen bir tutum olarak gözetildiğini çok iyi biliyoruz.

26 yıldır hak örgütünde hak savunuculuğu yapmaktayım. Şiddetin bu kadar topluma bir çözüm olarak yansıtıldığı başka bir dönem daha olmadı. İktidarların bu kadar hak yollarını kapattıkları, şiddete yol verilen başka bir döneme şahit olmadım.

Terörle ilintilendirme, gazetecilik faaliyetlerinde soruşturmadan yargılama aşamasına cezalandırma yöntem olarak kullanılıyor. Hükümün açıklanmasının geri bırakılması, cezaların ertelenmesi gazeteciler için otosansüre sebep oluyor.

2020 verilerine göre "Basın, yayın ve gazetecilik" iş kolundaki toplam sendikalaşma oranı %7,87'dir.

Sendikalaşmanın düşük olmasının birbiri ile örüntülü diğer nedeni de sermaye sahiplerinin ve/veya işverenlerin sendika karşı tutumları ile mevzuattan kaynaklanan boşluk ve güçlüklerdir.

Somut bir örnek vermek gerekirse Türkiye Gazeteciler Sendikası, 2020 yılında medya sektöründe dört işletmede üye çoğunluğunu sağlamış ve Bakanlığa yetki için başvurmuş, dört işletmede de işverenler yetki belgelerine itiraz ederek süreci yargıya taşımışlardır.

Sendikalaşma konusunda basın emekçileri hemfikir değildir. Sermaye sahiplerine/işverenlere karşı kolektif hak savunusu, işsizlikle mücadele, ekonomik özgürlük, sansürle mücadele gibi birçok sorunda beraber çalışılmasının önemi vurgulanmakta ancak yöntem konusunda "meslek birliği" veya "medya meslek odası" istendiği kadar, bunlara karşıt görüşler de bulunmaktadır. Mevcut cemiyetler üzerinden ortak çalışma yürütülmesini doğru bulan basın emekçileri vardır. Öte yandan sendika üyeliğinin gazeteciler için zorunlu olması gerektiği görüşü de kamuoyunda savunulan görüşlerdendir.

İDARİ VE ANAYASAL KURUMLARIN BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNE MÜDAHALESİ

Basın İlan Kurumu

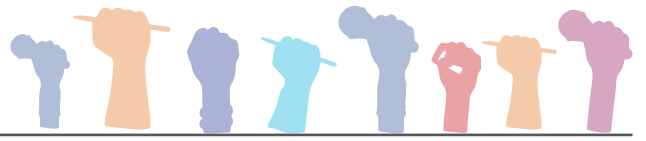
Basın İlan Kurumu (BİK) 1961 yılında, 195 sayılı Kanun ile kurulmuş, kamu tüzel kişiliğini haiz bir idaredir. Resmi ilanların adil bir şekilde gazetelere dağıtılması amacıyla kurulmuştur.

BİK şubeleri veya şubelerinin olmadığı yerlerde valilikler aracılığıyla, resmi ilan ve reklamlara aracılık etmesi, bu bağlamda düzenli gazete denetimlerini yapması, şikayete bağlı veya re'sen yaptığı incelemeler neticesinde resmi ilan kesme cezası verebilmesi, kredi, nakdi yardım ve faizsiz borç verebilmesi (gazete işletmeleri, basın mensupları ve basın derneklerine), muhtaçlık ve ölüm yardımı yapabilmesi bakımından sektördeki en önemli idari yapılar dandır. 'Anadolu basınının sürdürülebilirliğini sağlayan kamu desteği BİK kararına tabidir' nitelemesini yapmak yanlış olmayacaktır.

BİK, sahip olduğu yetkileri ve olanakları Türkiye'deki özgür basın ortamını yaratmak ve güçlendirmek için veya basın emekçilerini desteklemek için kullanmamanın yanı sıra bu yetkileri keyfi ve çifte standart ile kullanmaktadır. 2020 yılında BİK toplam 169 gazeteye 797 günlük ilan cezası vermiştir. Bu cezaların 565 günü Basın Ahlak Esaslarını ihlalden verilmiştir.

BİK'in 129 sayılı Genel Kurul kararında Basın Ahlak Esasları belirlenmiştir. Buna göre süreli yayınlarda; ahlaka aykırı yayın yapıldığı ve/veya kişi, kurum ve toplum katmanlarına yönelik yayınlarda, eleştiri sınırlarını aşan aşağılayıcı sözcükler kullanıldığı; hakaret edildiği, sövüldüğü, iftira edildiği ve haksız isnat yapıldığı sonucuna şikâyet üzerine veya resen kanaat getirilirse BİK Yönetim Kurulu kararıyla bunların resmi ilan ve reklamlarının kesilmesine karar verilebilmektedir.

Anayasa'nın 29. maddesinde süreli yayınların çıkarılması, yayım şartları, malî kaynakları ve gazetecilik mesleği ile ilgili esasların kanunla düzenleneceği, Kanun'un haber, düşünce ve kanaatlerin serbestçe yayımlanmasını engelleyici veya zorlaştırıcı siyasal, ekonomik, malî ve teknik şartlar koyamayacağı ve süreli yayınların, devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin veya bunlara bağlı kurumların araç ve imkanlarından eşitlik esasına göre yararlanacağı belirtilmiştir.

Data adaletsiz bildikleri için paylaşmıyorlar. Soyut genel geçer ifadeler geliyor önergeye de CİMER'e de... BİK keyfi ilan kesme cezaları üçte biri belki daha fazla... Evrensel bir yıldan fazladır ilan alamıyor.

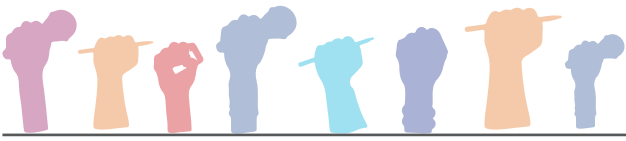
60 yıllık BİK'te, son 3-4 yılda verilen ilan kesme cezaları kadar herhalde ilan kesme cezası yok. İktidar, BİK beğenmediği, yönetmeliğe aykırı bulduğu ilanlara ceza veriyordu, bir günlük veriyordu. Hoşlarına gitmeyen haber varsa süreci 15 günlük cezayla başlatıyorlar. Aldıkları talimatı yerine getiriyorlar. Bundan sonrası hükümet ve Cumhurbaşkanı açısından da memur anlayışının uzaklaştırılması, genel kurul üyeleri içinden seçilerek gelmesi savunulması gereken konu...

BİK'e verilen resmî ilanlar ve reklamlarla ilgili yetkilerin; gazetelerin niteliğinin artırılması ve sırf resmî ilan alabilmek için gazete çıkarılmasının önlenmesi amacını taşıdığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla Anayasa'nın 29. maddesindeki düzenlemede; gazetelerin yayın yapmasını zorlaştıran ekonomik koşulların konulması da yasaklanmıştır. Bu bakımdan BİK'e verilen yetkilerle, gazetelerin niteliklerini yükseltmek, yayınlarda sürekliliği ve güvenilirliği sağlamak amacıyla getirilen ölçütlerin, yayın kuruluşlarının düşünce ve kanaatlerin serbestçe yayımlanması özgürlüklerini engelleyici koşulları içermediği açıktır (AYM, E. 2010/78, K. 2011/177, 29/12/2011). Ancak sahadan edinilen deneyim; uygulanan yaptırımların objektif kriterlere bağlı olmayan, adil bir değerlendirme sürecinden geçmeyen, muhalif olan yayının yayın hayatına devam etmemesini sağlayacak nitelikte gelirden yoksun bırakma cezasına dönüştüğü şeklindedir. Yaptırım veya desteklere ilişkin veriler güncel ve şeffaf şekilde paylaşılmamaktadır. Bu kapalılık, kamu gelirlerinin dağıtımını izlemeyi güçleştirmekte, hesap verebilirliği imkansız hale getirmektedir.

Basın özgürlüğünün tesisinin koşullarından biri de kuşkusuz ekonomik imkanların bulunmasıdır. Zira basın özgürlüğü haberin içeriğinin yanında haberin veriliş biçimini de kapsar. Bilhassa süreli yayınlar açısından haberin verilmesi için ekonomik imkânlar büyük ölçüde resmî ilan ve reklamların yayımlanmasıyla sağlanmaktadır. BİK'in resmi ilan ve reklamların kesilmesi şeklindeki müdahale yetkisinin basının etik yönden niteliklerini artırmaya yönelik bir düzenleme olduğu, bir yaptırım aracı olarak öngörülmediği göz önüne alınmalıdır. Dolayısıyla BİK'in önüne gelen şikâyetlerle ilgili olarak yukarıda sayılan dengeleme kriterlerini çok sıkı bir şekilde uygulaması ve anılan müdahale biçimini başvurulabilecek son çare olarak görmesi basın özgürlüğü açısından hayati önem taşımaktadır.

Anayasa Mahkemesi, BİK kararları ile ilgili yapılan bireysel başvurularda müteaddid defa resmi ilan ve reklam yayımlama cezası ile otosansür ilişkisini değerlendirmiştir. Maddi bir yaptırıma maruz kalma endişesinin kişiler üzerinde kesintiye uğraticı bir etkisi vardır ve sonunda kişinin bu etki altında ileride düşünce açıklamalarından veya basın faaliyetlerini yapmaktan imtina etme riski bulunmaktadır vurgusunu yapan mahkeme başvuru aleyhine bu şekilde bir yaptırıma hükmedilmesinin başvurucağın üzerinde caydırıcı etki yaratabileceği değerlendirilmiştir (Estetik Yayıncılık A.Ş. Başvurusu (2), Başvuru Numarası: 2017/30591, Karar Tarihi: 13/1/2021).

BİK tarafından verilen ilanlar, niteliği itibarıyla ticari değil kamu ilanlarıdır. Bu nitelik nasıl dağıtıldığını görme zorunluluğunu arttırmaktadır. Kamu ilanlarının dağıtımında dengesizlik, adaletsizlik veya hakkaniyetsizlik varsa bunun açık kaynaklardan görülebiliyor, takip edilebilir ve adaletsizlik olması halinde hak arama yollarının garanti ediliyor olması gerekir. Yarım asırdan

büyük olan Basın İlan Kurumu'nun tarafsızlığı güçlendirilmesi ve değişen çağın gereklerine uygun hale getirilmesi zorunludur.

Basın İlan Kurumu ve Radyo Televizyon Üst Kurulu'nun eleştirel, bağımsız medya kuruluşlarını çeşitli cezalar ve yaptırımlarla direkt olarak hedef alması kaçınılmaz bir örüntü oluşturmuştur. Bu yaptırımlar, hem yaygın hem yerel pek çok gazete ve medya kuruluşunun ekonomik statüsüne ciddi zarar vererek, özellikle pandemide büyük sıkıntı yaşayan gazeteleri iflas ettirmeye hizmet eder niteliktedir. Kuruluş amaçları, Türkiye'de zengin, çeşitli ve çoğulcu bir medya ortamını sağlamak ve desteklemek olması gereken BİK ve RTÜK, siyasi iktidarın doğrudan kontrolü altındadır. BİK Genel Kurul Toplantı tutanaklarının BİK internet sitesinde yayınlanan belgelerinden elde edilen rakamlara göre;

- 2020 yılında BİK toplam **169 gazete**ye **797 günlük** ilan cezası vermiştir. Bu cezaların 565 günü Basın Ahlak Esaslarını ihlalden verilmiştir.
- 2019 yılının Ocak-Eylül ayları arasında ise bu rakam toplam **6 gazete**ye **9 gün** ceza olmuştur.

Basın İlan Kurumu artık basın "infaz kurumu" olarak adlandırılmaktadır. Cumhuriyet'e 110 gün, BirGün'e 112 gün, Evrensel'e hiç ilan verilmediği gibi üstüne 65 günlük yeni ceza, Korkusuz'a 29, Sözcü'ye 17 gün ilan kesme cezası verilmiştir. Yeni Asya gazetesine 28 Ocak 2020'den bu yana ilan verilmemektedir. 2021 yılının Mart ayında Anayasa Mahkemesi Basın İlan Kurumu'nun Korkusuz Gazetesine verdiği ilan kesme cezasına 'Basın ve ifade özgürlüğünün ihlalidir' demiş ancak AYM kararına rağmen gazetelere ilan cezaları devam etmektedir. 2021 yılının ilk üç ayında ise, sadece Evrensel ve BirGün'e 15 günlük ilan kesme cezaları verilmiştir.

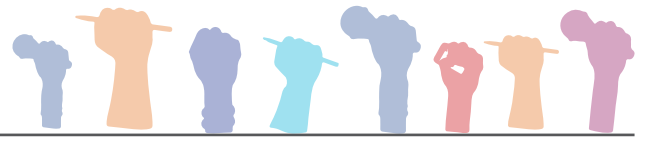
Basın İlan Kurumu bütçesi hesapsız milyonluk harcamalarla zarara uğratılmıştır. 2019 yılındaki 5 milyon lira zarar, 2020 yılında % 142 artışla 12 milyon liraya ulaşırken Kurumun gazeteci meslek örgütlerine verdiği desteklerde de artma yerine azalma olmuştur.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu

1994 yılında kurulan Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), radyo ve televizyon faaliyetlerini düzenlemek ve denetlemekle görevli, Anayasanın 133. maddesi kapsamında üyeleri TBMM Genel Kurulu'na seçilen, özerk ve tarafsız bir kamu tüzel kişiliğidir. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce seçilen altı yıllık görev süresi olan dokuz üyeden oluşmakta ve üyelerin üçte biri iki yılda bir yenilenmektedir.

5 yıl önce 1800 adet olan sadece resmi ilan alan gazete sayısı, bugün 925'lere düştü.

RTÜK ve BİK gibi düzenleyici ve denetleyici kuruluşlar sil baştan yenilenmelidir. RTÜK ve BİK; siyasetten temsilciler tarafından değil uzmanlar, akademisyenler ve basın meslek örgütü temsilcileri tarafından yönetilmelidir.

Medya düzenleyici kurumların gazetelere, basına yönelik baskısı sürüyor. Raporların şeffaflığı, halka açık raporlama ve yayınlama en önemli konu... Kamu gelirlerinin dağıtımı ticari bir konu değildir, ilanların nasıl dağıtıldığını görebilmemiz, hakkaniyetsizlik varsa bunun takibini yapabilmemiz gerekiyor.

Karasal, sayısal, uydu, kablo, IPTV ve internet ortamından yayın yapacak kuruluşlara yayın lisansı ve yayın izni verme, şikayet üzerine veya re'sen denetim yapma yetkileri vardır. Ayrıca yayıncılık alanında faaliyet gösteren uluslararası platformlarda Türkiye'yi temsil etmektedir.

Basın İlan Kurumu için geçerli olan sıkıntılı ve sorunlu durum RTÜK bakımından da geçerlidir. RTÜK, muhalif olan veya olduğu düşünülen medyaya ağır yaptırımlar uygulamakta, çalışamaz hale getirmekte, uygulanan yaptırımlarda objektif kriterler gözetmemekte ve şeffaf olarak şikayetler, uzman raporları veya tüm kararlar yayınlanmamaktadır.

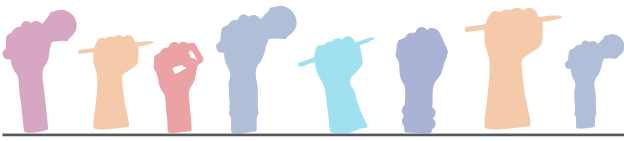
RTÜK'ün keyfi ve hukuksuz uygulamaları sonucu medya boğulmaktadır. Medya düzenleyici kurumların tarafsız, bağımsız, mali ve organik olarak özerk yapılar olarak çalışması sağlanmalı, yaptırım yetkisinin baskı ve sansür geliştirmeye yönelik kullanılmaması gerekmektedir.

RTÜK; 2019'un son aylarında RTÜK'e internet ortamında düzenli olarak yapılan dizi, film, radyo ve müzik gibi yayınları ve sansürleme yetkisi veren "Radyo, Televizyon İsteğe Bağlı Yayınların İnternet Ortamından Sunumu Hakkındaki Yönetmelik" in yürürlüğe girmesiyle internet yayıncılığı da sansür ve otosansür mekanizmasına dâhil edilmiş oldu. Uzmanlar bu yönetmeliğin; Netflix, BluTV gibi dijital platformları; Youtube, Periscope, Spotify gibi mecralardan yayın yapan medya oluşumlarını ve yurттаş haberciliği girişimlerini hedef alacağını belirtmişti.

RTÜK mevcut başkanının yönetimde bulunduğu dönemde RTÜK'ün yanısıra Basın İlan Kurumu ve Türksat'ın da yönetiminde bulunduğu kamuoyu ile paylaşılması ve hakkında İdare Mahkemesi'nde dava açılmasını müteakip Türksat Yönetim Kurulu üyeliğinden istifa ettiği bilgisi basında yer almıştır. Bu durumu gündeme getiren Faruk Bildirici'nin ise RTÜK üyeliği düşürülmüştür. TBMM tarafından seçilen iktidar partisinden olmayan bir üyenin ilk kez üyeliği düşürülmüştür. Bu süreç RTÜK'ün tarafsız ve bağımsızlık bakımından içinde bulunduğu durumu görünür kılmaması bakımından önemlidir.

Tarafsızlığın ve bağımsızlığın olmadığını açıkça görünür kılan bir diğer alan, kuruma yapılan şikayetler ve verilen kararlar arasındaki farktır. Muhalif olarak nitelendirilen kanallara ekran karartma yaptırımı da dahil olmak üzere ağır yaptırımlar uygulanmakta ancak diğer kanallarda yer alan nefret söylemi veya hedef gösterme yahut Atatürk'e hakaret gibi kamuoyunun tepkisine ve şikayetlerine yol açan yayınlara herhangi bir yaptırım uygulanmamaktadır.

Eleştirel yayın yapan 5 yaygın televizyon kanalına 2020 yılında toplam **54 kez yaptırım** uygulandığı gündeme gelmiştir. BİK'in kamu ilan gelirlerini hangi gazetelere hangi payda dağıttığı ve hangi gazetelere ne sebeplerle ceza kesildiğinin kamuya açık şekilde BİK'in resmi sitesinde yayınlanması, halkın kamu gelirlerinin ne şekilde harcandığını görebilmesi açısından şarttır. Ayrıca yaptırımların da hangi gazetelere ne kadar ceza kesildiğinin gerekçeleriyle birlikte erişilebilir olması, kamu ilan gelirlerinin dağıtımının halka açık ve şeffaf raporlanması, kamu kaynaklarının ne şekilde kullanıldığının açıklanması zaruridir.

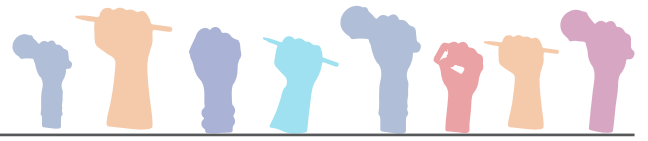
CHP kontenjanından seçilen RTÜK üyesi İlhan Taşçı tarafından, 1 Ocak 2016 ile 1 Mart 2021 tarihleri arasında, Atatürk ve silah arkadaşlarına, milli mücadele kahramanları ile Cumhuriyetin ilke ve değerlerine yönelik televizyonlardaki hakaret, aşağılama ve küfür nedeniyle Üst Kurul'a yapılan şikâyetlerin incelendiği rapora göre; hakaret, küfür, aşağılama içeren yayınlar nedeniyle ilk sırayı 448 şikâyetle Beyaz TV alırken, bu kanalı 307 şikâyet ile Akit TV izlemiştir. TV Net kanalı hakkında 262 adet, A Haber hakkında 106 şikâyet gerçekleşirken, TRT Çocuk hakkında da 65 şikâyetle bulunulmuştur. RTÜK'ün verilerine göre, bu başvurulardan yalnızca 4'ü Üst Kurul tarafından karara bağlanmıştır. Nisan 2021'de açıklanan rapora göre; muhalefet liderleri ve milletvekillerine küfür, hakaret ve aşağılama içeren yayınlarla ilgili şikâyetlere bakıldığında; muhalefete hakaret başvurusunda birinci sırada 189 başvuruyla A Haber yer almış, bu kanalı Akit TV 51 şikâyet, Beyaz TV 37, ATV 31, Kanal 24 ise 23 adet şikâyetle izlemiştir. Diğer kanallarla ilgili de RTÜK'e toplam 434 şikâyet ulaşmıştır. RTÜK Üst Kurulu, bu şikâyetlerden sadece 34'ü hakkında rapor düzenlemiştir. Bunların arasında Akit TV'nin Ulucanlar Cezaevi'nden yaptığı yayında CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu'na yönelik "Kemal Kılıçdaroğlu gibi isimlerin işte bu darağacında asılması, idam edilmesini bekliyor" gibi tepki çeken sözlerin yalnızca kanalın reklam gelirinin % 1 kadar idari para cezası alması dikkat çekmektedir.

Basın Kartı

Tüm yetkilerin Başkan veya Başkanlıkça kullanılacağını düzenleyen Basın Kartı Yönetmeliği 14.12.2018 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiş ve tüm basın kartlarının yenilenmesi kararı alınmıştı. Bu karar bizleri yeni basın kartları dağıtılmaya başlandığı ancak yönetmelik uyarınca incelemesi devam eden sayısız gazeteci gerçeği ile karşı karşıya bırakmıştır.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'nın 23 Ocak 2020'de yaptığı açıklamada aralarında BirGün, Evrensel, Cumhuriyet gibi gazetelerin çalışanlarının da olduğu toplam 894 gazetecinin basın kartının iptal edildiği bilgisi İletişim Başkanlığı'nın sitesinde yayınlandı. Üç gün sonra düzeltme yapılarak kartların kullanımında olduğu bilgisi paylaşıldı. Ancak üzerinden bir yıl geçmesine karşı sarıdan turkuaza incelemesi bitip de geçemeyen yüzlerce gazeteci var. Medya Gözlem

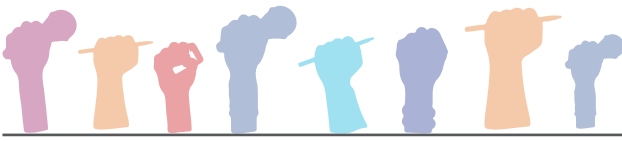
Bağımsız dijital medyanın, yaygın medyayla kapasite artırdığını görüyoruz. Ekonomik sıkıntıların yanı sıra insan kaynağına ve desteklenmesine ihtiyaç var. Dijital medya için teknolojik altyapıya kaynak ayrılması gerekiyor.

Gazetecilerin gerçeği arayıp bulup halka ulaştırmasının önündeki tüm engeller kaldırılmalıdır. Unutulmamalıdır ki, gazetecisi özgür olmayan ülkelerde demokrasiden söz edilemez.

Raporu 2020 verilerine göre İletişim Bakanlığı kartlarda iptalin söz konusu olmadığı ve değerlendirme aşamasında olduğunu belirtse de 600'e yakın kartın yıl sonu itibarıyla hâlen değerlendirme aşamasında olduğu belirtilmiştir.

Basın kartı ile ilgili Aralık ayında gelen cevaplarda önergede sorulan bu soruya ilişkin cevap verilmemiştir. CİMER verilerine göre 2019 yılında daha önce basın kartı olmayan basın mensuplarından 1,021 tane göreve bağlı, 847 tane ise sürekli nitelikte basın kartı başvurusu alınmıştır. Göreve bağlı basın kartı başvurularından sadece 745 tanesi olumlu değerlendirilerek başvuru sahiplerine basın kartı düzenlenmiştir. Sürekli nitelikte basın kartı başvurularından ise sadece 260 tanesi olumlu değerlendirilmiştir. Gülizar Biçer Karaca tarafından CİMER'e 18.03.2021 tarihinde yapılan başvuruya 31.03.2021 tarihinde Basın Ve Yayın Dairesi Başkanlığı tarafından cevap verilmiştir. Buna göre; Basın mensupları tarafından, basın kartlarının yenilenmesi sürecinde 10.486 başvuru yapılmıştır. Basın kartı yenileme başvurularına istinaden düzenlenen kart sayısı ise 9.115'tir. Cevapta; "Başvuru sayısı ile düzenlenen kart sayısı arasındaki fark; bir kısım başvuruların inceleme sürecinin devam etmesinin yanı sıra değerlendirme süreci devam ederken basın mensubunun işten ayrılması, vefatı, başvuru yapılan kurumdan/unvandan başka bir kurumda/unvanda çalışmaya başlaması, adli sicilinde basın kartı almasına engel bir durum ortaya çıkması gibi nedenlerle başvurunun iptal edilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu başvuruların iptal edilmesi başvuru sahibinin bir daha basın kartı alamayacağı anlamı taşımamaktadır. Aksine eksikliklerin giderilmesi halinde başvurular olumlu değerlendirilecektir." gerekçesi sunulsa da yıllardır gazetecilik yapan gazetecilerin bekletilmesine kriter ve açıklık getirilmediği görülmektedir. Basın kartı 14.12.2018 tarihinden 31.12.2020 tarihine kadar 1238 adet basın kartı iptal işlemi yapılmıştır. Basın kartı iptal işlemlerinin Basın Kartı Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde; işten ayrılma, kurumun kapanması, kart bilgilerinde değişiklik olması, kart süresinin dolması, yıpranmış kart başvurusu yapılması, unvan değişikliği, emeklilik, vefat vb. gerekçelerle yapılmaktadır. 09.03.2021 itibarıyla basın kartı sahibi basın mensubu sayısı 15.145'tir.

23 Ocak 2020'de Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, belli sayıda gazetecinin basın kartının iptal edildiğini açıklamış, daha sonra bu kararı geri çekmiştir. Basın kartlarının ne zaman verileceğine dair bir süre öngörülmemiştir. Bununla birlikte, yeni yönetmeliğin yürürlüğe girmesinin üzerinden uzun süre geçmesine karşın, birçok gazetecinin basın kartı, "incelemede" olduğu gerekçesiyle yenilenmemiştir. Basın kartlarının yenilenmesine ve iptal edilen basın kartlarının geri verilmesine ilişkin aşağıda istenen bilgi ve belgelerin tamamının eksiksiz olarak tarafıma verilmesini 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve 27/4/2004 tarih ve 25445 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik gereği talep ederim.

Bu bilgiler doğrultusunda;

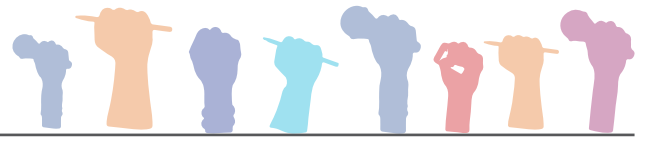
1. 14 Aralık 2018 Basın Kartları Yönetmeliği'nin değiştirilmesi itibarıyla, kaç kişi kart değişikliği başvurusu yapmıştır?
2. Bu başvurulardan kaç tanesi İletişim Başkanlığı tarafından kabul edilmiştir?
3. Kabul edilen başvurular üzerine kaç kişiye yeni basın kartı teslim edilmiştir?
4. 09.03.2021 itibarı ile Sarı Basın Kartı başvurularından kaç tanesi beklenmemiştir?
5. 14 Aralık 2018 tarihinden bugüne kadar geçen süre içerisinde kaç gazetecinin basın kartı iptal edilmiştir? Bu gazetecilerin basın kartlarının iptal edilmesinin gerekçeleri nelerdir?
6. Basın kartı iptal etme işlemlerinde hangi kriterler gözetilmektedir?
7. Yönetmelik değişikliğinin ardından Basın Kartı Komisyonu üye sayısının 15'den 13'e düşürülmesinin gerekçesi nedir?
8. 09.03.2021 itibarı ile Basın Kartı sahibi basın mensubu sayısı kaçtır?
9. Basın Kartları Yönetmeliğinin iptal edilerek "basın kartları" konusunun kanun kapsamında düzenlenmesi düşünülmekte midir?
10. Basın kartlarının Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından verilmesinin durdurulması düşünülmekte midir?
11. Basın kartları başvurularını değerlendiren komisyon yapısında STK'lara da yer verilebilecek bir değişiklik yapılması planlanmakta mıdır?

Cevap: İLETİŞİM BAŞKANLIĞI > BASIN VE YAYIN DAİRESİ BAŞKANLIĞI (31.03.2021 14:09)

Sayın Gülizar BİÇER KARACA

1. Basın mensupları tarafından, basın kartlarının yenilenmesi sürecinde 10.486 başvuru yapılmıştır.
  - 2-3. Basın kartı yenileme başvurularına istinaden düzenlenen kart sayısı 9.115'tir. Başvuru sayısı ile düzenlenen kart sayısı arasındaki fark; bir kısım başvuruların inceleme sürecinin devam etmesinin yanı sıra değerlendirme süreci devam ederken basın mensubunun işten ayrılması, vefatı, başvuru yapılan kurumdan/unvandan başka bir kurumda/unvanda çalışmaya başlaması, adli sicilinde basın kartı almasına engel bir durum ortaya çıkması gibi nedenlerle başvurunun iptal edilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu başvuruların iptal edilmesi başvuru sahibinin bir daha basın kartı alamayacağı anlamı taşımamaktadır. Aksine eksikliklerin giderilmesi halinde başvurular olumlu değerlendirilecektir.
  4. Yenileme kapsamında yapılan başvurulardan değerlendirme süreci devam eden başvuru sayısı 220'dir.
  - 5-6. Basın kartı 14.12.2018 tarihinden 31.12.2020 tarihine kadar 1238 adet basın kartı iptal işlemi yapılmıştır. Basın kartı iptal işlemleri Basın Kartı Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde; işten ayrılma, kurumun kapanması, kart bilgilerinde değişiklik olması, kart süresinin dolması, yıpranmış kart başvurusu yapılması, unvan değişikliği, emeklilik, vefat vb. gerekçelerle yapılmaktadır.
  7. Basın Kartı Komisyonu basın sektörü paydaşlarını temsil edecek şekilde oluşturulmuştur.
  8. 09.03.2021 itibarıyla basın kartı sahibi basın mensubu sayısı 15.145'tir.
  9. Başkanlığımız tarafından basın sektörünün geliştirilmesine ve basın mensuplarının haklarının iyileştirilmesine yönelik çok sayıda çalışma yürütülmektedir.
- İyi günler dileriz.

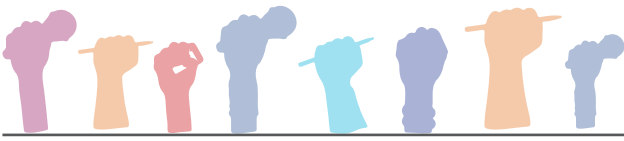
Gazetecilerin gerçeği arayıp bulup halka ulaştırmasının önündeki tüm engeller kaldırılmalıdır. Unutulmamalıdır ki, gazetecisi özgür olmayan ülkelerde demokrasiden söz edilemez.

Bazı soruların yanıtı bırakıldığı ya da yüzeysel bir şekilde cevaplandırıldığından da görüleceği üzere, basın mensuplarının kartlarını alamamalarının gerekçesi temellendirilememiştir.

Hali hazırda gazeteci örgütleri tarafından “Gazetecilik meslek örgütlerini geri plana iten, anti demokratik yargı kararlarını esas alarak ‘sektör içi temizlik’ getiren, gazeteciyi otoritenin rehinesi kılan kabul edilmez ‘KHK’vari bir düzenleme” olarak nitelendirilen Yönetmeliğin yürürlüğünün durdurulması istemli Danıştay’a iptali için başvurulmuştur.

Çağdaş Gazeteciler Derneği; basın meslek örgütlerinin görüşleri alınmadan, gazetecilere danışılmadan Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından hazırlanan ve 14 Aralık 2018 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanan Basın Kartı Yönetmeliğinin çeşitli hükümlerinin yürütmesinin durdurulması ve iptalini talep etmiş, Danıştay’a açtığı davada, itiraz edilen hükümlerin basın kartlarının verilmesi ve iptalinde siyasi kriterleri etkin kılacağı, hukuk ilkelerini yok sayacağı; böylelikle anayasal bir hak olan basın hürriyetinin ihlal edileceğine dikkat çekilmiştir. Basın Kartı Yönetmeliği’nin 6, 14, 15, 25, 29 ve 30’ucu maddeleri kapsamındaki çeşitli hükümlerin yürütmesinin durdurulması ve iptali istemli başvuruda Danıştay 10. Daire, “Basın kartı verilecek kişilerde aranan şartları” düzenleyen 6’ncı maddedeki bir hükmün yürütmesini durdurmuştur. ÇGD’den karara dair yapılan açıklamada; “Basın kartı, gazetecilerin haber üretim süreçlerinin yanı sıra özlük haklarına yönelik çeşitli imkânlar da sağlamakta. Bunlardan biri de, mesleğin zorluğu gözetilerek yıpranma payı olarak sigortalılıklarına ek yılda 90 gün bilinen fiili hizmet süresi zammı hakkıdır. Bu haktan yararlanmanın tek şartı ise basın kartı sahibi olmaktır. İşverenin sigorta primlerini ödememesi nedeniyle basın emekçilerinin işçilik hakkından yoksun bırakılması, bu kararla son bulmuştur.” ifadeleriyle kararın önemine dikkat çekmiştir.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Fahrettin Altun’un 27 Ocak 2021’de yaptığı açıklamaya göre “Şu anda değerlendirme süreci devam eden başvuru sayısı 894’tür. Bu süreçte, teknik kriterlerin yanı sıra başvuru sahibinin gerçekten mesleki faaliyet icra edip etmediği, herhangi bir terör örgütüyle bağlantılı olup olmadığı, mahkumiyet kararı ya da meslek onurunu zedeleyici tutumları gibi çeşitli kriterler göz önünde bulundurulmaktadır. Mevcut durumda değerlendirme süreci devam eden kartlarla ilgili herhangi bir iptal durumu söz konusu değildir.” dediği mevzuya Danıştay İDDK, “Oysa ki basın kartı verilecek kişilere ilişkin hangi ölçütlerin esas alınacağını somut olarak ortaya konulması; nesnel ölçütlerin dava konusu Yönetmelik ile belirlenmesi gerekmektedir” demektedir.

Haklı eleştirilerin odağındaki keyfiyet kurumu İletişim Başkanlığı bunlarla yetinmemiştir. Partili Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan imzasıyla Basın Kartı Yönetmeliği 21 Mayıs'ta değiştirilmiş, muğlaklıklarla basın özgürlüğü yine yeniden hedef alınmıştır. Yeni düzenlemeyle, "Basın Kartı" verilecek kişilerde aranan şartlara, "suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, üyesi olmak veya yardım etmekten hüküm giymemiş olmak" ibaresi eklenmiş, yetki ise İletişim Başkanlığına verilmiştir. Basın Kartıma Dokunma kampanyası yürüten meslek örgütlerinin yer aldığı Medya Dayanışma Grubu, İletişim Başkanlığı'nın Basın Kartı Yönetmeliğinde yaptığı değişiklikleri basın özgürlüğüne darbe olarak nitelemiştir.

Basın kartlarının meslek örgütleri tarafından verilmesi gerekliliğine yönelik tartışma uzun yıllardır devam etmektedir. Ancak Saray Rejimi'nin yeni düzeninde Basın Kartı Komisyonu'ndaki mevcut çeşitlilik de sona erdirilmiş, İletişim Başkanlığı'nın yani Tek Kişilik Saray İktidarının "uygun görmedikleri" "turkuaz" karta erişememektedir.

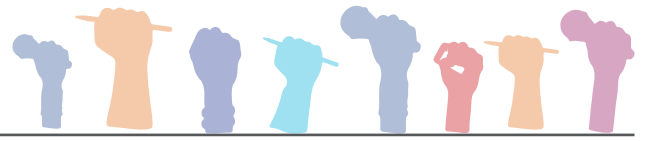
Yıpranma payı, erken emeklilik gibi konularla da ilintili olan basın kartı meselesi son zamanlarda, özgürlüğünden yoksun bırakılan gazeteciler için de gerekçe olarak sunulmaktadır. Özellikle 212'den faydalanamaması veyahut sarı basın kartı olmaması gerekçesiyle gazetecilik faaliyetinde bulunmadığı iddia edilmektedir. Bu durum çerçevesi çizilmemiş, sınırları belirsiz, objektif kriterler gözetmeyen bir idari yapının "gazeteci" tanımı yaptığını ve bu resmi tanıma uymayanların yaptığı haberlerin niteliğini de sorgulanır hale getirmesi bakımından sorunludur.

Yargının Basın Özgürlüğüne Müdahalesi

Gazetecilerin yargı ile ilişkisi çok uzun yıllardır sadece yargı muhabirliği ile sınırlı değildir. Son 20 yılda giderek artan oranda gazeteciler soruşturma ve kovuşturmalara maruz bırakılmakta, özgürlüğünden yoksun şekilde yıllar süren yargılamalara maruz bırakılmaktadır. Özellikle Türk Ceza Kanunu'nda yer alan özel hayatın gizliliğini ihlal, suç işlemeye tahrik, suçu ve suçluyu övme, halkı kin ve düşmanlığa tahrik, aşağılama, müstehcenlik, adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs, cumhurbaşkanına hakaret, terör propagandası, halkı askerlikten soğutmak gibi suçları düzenleyen maddeler basın özgürlüğünü sınırlandıracak biçimde uygulanmaktadır.

Terör tanımındaki belirsiz ve geniş kapsam ile iktidarın kendinden olmayan herkesi "terörist" kabul etme yaklaşımından en çok etkilenen meslek gruplarından biri de basın emekçileridir. 2021 Türkiye'sinde iktidardan yana olmayan gazeteciler terörist, gazetecilik faaliyetleri de terör faaliyeti veya propagandası olarak görülmektedir.

Gazetecilerin sağlığı ve özgürlüğü yoksa gazetecilik de yok.

Melis Alphan gibi onlarca vaka var. Barış sürecinde taraflarla ilgili röportaj ve haber yapan neredeyse tüm gazetecilere dava açılmaktadır. Hükümetin kendi organlarıyla başlattığı barış sürecini haberleştiren gazetecilere 5-6 yıl sonra sırf cezalandırmak için dava açılmakta ve burada adeta hükümet gazetecilere tuzak kurmaktadır. Aynı zamanda siyasetçilere de aynı şey yapılmakta ama biz şu an basın mensuplarından bahsediyoruz. Burcu Karakaş'tan Melis Alphan'a, bir çok gazeteci barış sürecinde haber yaptığı için yargılandı. Bu süreçte eğer yargılanacaksa devlet yetkililerinin yargılanması gerekir. Bu konuyu CHP'nin açık ve net bir şekilde dile getirmesi gerektiğini düşünüyorum.

Özgürlüğünden yoksun gazeteciler için farklı çalışmalarda farklı verilere ulaşılmıştır. Bu çalışmalardan bazıları şunlardır :

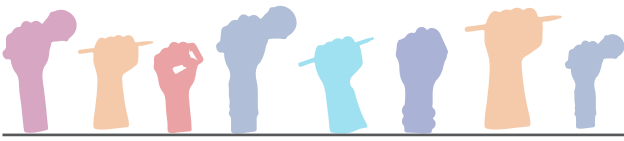
- Press in Arrest'e göre cezaevinde en az 72 gazeteci bulunuyor. Ayrıca 276 yargılanan gazetecinin olduğu belirtiliyor.
- Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği'nin (MLSA Turkey) 13 Mayıs açıklamasına göre cezaevinde 67 gazeteci ve medya çalışanı bulunuyor.
- Uluslararası Basın Enstitüsü'nün (IPI) yürüttüğü "Free Turkey Journalists" kampanyası verilerine göre 79 gazeteci cezaevinde bulunuyor.
- Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) verilerine göre cezaevinde 70 gazeteci bulunuyor.
- Expression Interrupted raporunda ise 87 gazetecinin cezaevinde bulunduğu belirtiliyor.
- Özgürlük için Basın Projesi (ÖİB) verilerine göre 2020 sonunda cezaevlerinde toplam en az 72 gazeteci vardır.

Türkiye Gazeteciler Sendikası 2021-2020 Basın Özgürlüğü Raporu'nda yer aldığı haliyle; Nisan -2020 Nisan 2021 arasında; en az 57 gazeteci gözaltına alınmış, en az 101 gazeteci hakkında 116 soruşturma açılmış, gazeteciler en az 60 gözaltı işlemine maruz bırakılmış, 6 gazeteci gözaltında iken darp edildiğini belirtmiştir. 2020 yılında en az 128 yargılamada 274 gazeteci yargılanmıştır.

Nisan 2020'de Meclis'ten geçen ve 90 bin hükümlünün tahliye edildiği infaz düzenlemesinden tutuklu gazeteciler faydalandırılmamıştır. Yağma, hırsızlık, çete, insan ticareti, yaralama, taksirle öldürme, rüşvet, zimmet, irtikap ve daha birçok suçtan hüküm giymiş on binlerce kişi infaz indirimi, açık cezaevine çıkış, hastalık izni gibi gerekçelerle serbest kalırken; düşüncesini ifade ettiği, yazdığı, konuştuğu için cezaevinde tutulan yüze yakın gazeteci muhalefetin ve sivil toplum örgütlerinin çağrılarına rağmen diğer siyasi tutuklularla birlikte kapsam dışı bırakılmıştır.

Gazetecilere yönelik adaletsiz yargılama ve tutuklamalar 2020 yılında da devam etmiştir. Eskişehir Milletvekilimiz ve İnsan Hakları Çalışma Grubu Üyemiz Utku Çakırözer'in aylık ve yıllık hazırladığı Partimiz adına açıklanan Basın Özgürlüğü Raporlarına göre; 2020 yılında kamuoyunda da uzun süre tartışılan davalardan bazılarına şunlar örnek verilebilir:

Libya'da yaşamını yitiren MİT mensubunun cenaze törenine ilişkin yapılan haberler ve sosyal medya paylaşımları nedeniyle Oda TV Genel Yayın yönetmeni Barış Pehlivan, Oda TV Muhabiri Hülya Kılınç, Yeniçağ yazarı Murat Ağirel, Oda TV Haber Müdürü Barış Terkoğlu ve Yeni Yaşam gazetesi yöne-

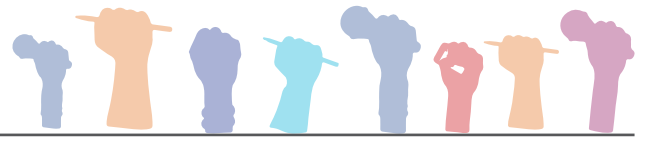
ticileri Ferhat Çelik ve Aydın Keser tutuklanmış, aylarca Silivri Cezaevi'nde tecrit uygulanmış, mahkeme sonucunda Barış Pehlivan ve Hülya Kılınç 3 yıl 9 ay, Aydın Keser, Ferhat Çelik ve Murat Ağirel hakkında 4 yıl 8 ay hapis cezası verilmiş, Barış Terkoğlu ise beraat etmiştir.

Oda TV Ankara Haber Müdürü Müyesser Yıldız ile Tele1 Ankara Temsilcisi İsmail Dükel, önce 'casusluk' iddiasıyla gözaltına alınmış, daha sonra "Devletin güvenliği bakımından gizli kalması gereken bilgileri açıklama" iddiasıyla Müyesser Yıldız tutuklanmış, 155 gün tutukluluğun ardından 9 Kasım'da tahliye edilmiştir. 17 yıl 6 aya kadar hapis cezası istemiyle açılan davada, 2021 yılının ilk haftasında gazeteciler yine hakim karşısına çıkmış, 2021 Mart ayındaki duruşmada ise Oda TV Ankara Haber Müdürü Müyesser Yıldız'a 3 yıl 7 ay 10 gün, TELE 1 Ankara Temsilcisi İsmail Dükel'e ise 1 yıl 15 gün ceza verilmiştir.

Sözcü Gazetesi ve yazarlarına FETÖ terör örgütüne destek suçlamasıyla açılan davada İstanbul 37. Ağır Ceza Mahkemesi'nin Emin Çölaşan, Necati Doğru, Metin Yılmaz, Mustafa Çetin, Yücel Arı, Gökmen Ulu ve Yonca Yücekaleli için toplamda 20 yıl hapis cezası kararı, istinaf mahkemesi tarafından da onanmıştır. Yargıtay'daki dosyanın onanması halinde Metin Yılmaz, Emin Çölaşan ve Necati Doğru cezaevine girecek.

Yargının basın özgürlüğüne yönelik müdahaleleri sürmektedir. Aralarında Alican Uludağ, Hazal Ocak, Çiğdem Toker'in de bulunduğu gazeteciler yıl boyunca en az 479 kez hakim karşısına çıkmış, aralarında Müyesser Yıldız, Barış Terkoğlu, Barış Pehlivan, Hülya Kılınç, Murat Ağirel, Ferhat Çelik, Aydın Keser'in ve Adnan Bilen'in de bulunduğu 25 gazeteci tutuklanmıştır. Gazeteci Alican Uludağ, dönemin Ankara Cumhuriyet Başsavcısı Yüksel Kocaman'ı hedef gösterdiği iddiasıyla yargılandığı davada hakim karşısına çıkarılmıştır. Uludağ hakkında geçen yılki Twitter paylaşımı nedeniyle 'terörle mücadelede görev almış kişiyi hedef göstermek' suçlamasıyla bir yıldan üç yıla kadar hapis istemiyle dava açılmıştır. Mahkeme, Uludağ'a 10 ay hapis cezası vererek, hakkındaki yurt dışına çıkış yasağını kaldırmış, ceza ertelenmiştir. Hakim karşısına çıkarılan gazetecilerden bir diğeri Melis Alphan olmuş, 21 Mart 2015 tarihinde Diyarbakır'daki kutlamalarda çekilmiş bir fotoğrafı sosyal medya hesabından paylaşması üzerine hakkında, 'Basın ve Yayın Yoluyla Terör Örgütü Propagandası Yapmak' suçundan dava açılmıştır. Van'da iki köylünün helikopterden atıldıkları iddialarını haberleştirdikten sonra dört gazeteci tutuklanmış, yargılandığı davada gazeteciler için tahliye kararı verilmiştir. CHP Eskişehir Milletvekili ve CHP İnsan Hakları Çalışma Grubu Üyesi Utku Çakırözer'in Mart sonunda paylaştığı Basın Özgürlüğü Raporu'na göre son iki ayda 30'un üzerinde gazetecinin saldırıya uğradığı ortaya çıkmıştır.

Salih Müslim Ankara'da kırmızı halılarda karşılanıyor. Çözüm sürecinde, Müslim'i Ankara'ya çağırın devlet, yıllar sonra bunu haber yapan gazeteciye ise dava açılıyor. Devletin vatandaşa tuzak kurmayacağını herkesin bilmesi gerekiyor.

Anayasa Mahkemesi'nin verdiği hak ihlali kararları var mahkemeler uyguluyor farklı ihlalleri ama basın ve ifade hürriyeti konusunda mahkemeler bu kararları uygulamıyor. 14 bin AYM bireysel başvuru ihlal kararı var. Devlete yazık, insanımıza yazık, basın mensuplarına yazık... Hukuk mağdurunun kimliğine bakılmaz.

Yayımlanan raporda, Boğaziçi Üniversitesi gösterilerinde haber takibi yapan gazetecilerin polisin plastik mermilerinin hedefi olduğu, bununla birlikte 29 gazetecinin de hakim karşısına çıktığı belirtilmiştir.

Özgürlüğünden yoksun gazeteciler ile ilgili "Barış süreci" olarak adlandırılan iktidarın sorumluluk alarak yürüttüğü süreçte haber, röportaj yapan herkese dava açıldığı, bazı gazetecilerin terör örgütü üyesi olduğu iddiasıyla kamuoyu desteğinden yoksun kaldığını, ırk ve/veya mezhep farkından dolayı kamuoyu kampanyalarına dahil edilmeyen gazeteciler olduğu, siyasi iktidarın değişen söylemlerine göre yargının pozisyon aldığı ve bu söylemlere göre beraat verilen kararların bozulduğu değerlendirilmiştir.

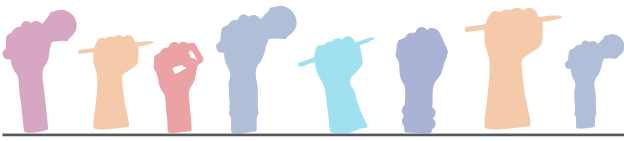
Türkiye Gazeteciler Cemiyeti M4D Projesi kapsamında hazırlanan Ocak-Şubat-Mart Medya İzleme Raporu'na göre; yılın ilk çeyreğindeki yargılamalarda aralarında Müyesser Yıldız, Hakan Aygün, İnan Kızılkaya, İdris Sayılğan'ın da olduğu 20 gazeteciye hapis cezaları verilmiş, üç ayda gözaltına alınan gazeteci ve basın çalışanı sayısı en az 24 olmuştur.

Press in Arrest'in 9 Nisan 2021 tarihli Mart 2021 Basın Özgürlüğü Raporuna göre; gazeteciler Mart ayını da adliyelerde geçirmiştir. Ay boyunca 9 ilde en az 79 gazeteci, yargılandıkları çeşitli davalar kapsamında hakim karşısına çıkarılmıştır. Press In Arrest'in verilerine göre; Mart ayında en az 3 gazeteci gözaltına alınmış, bir gazetecinin Türkiye'ye girişi ise engellenmiştir. Mart ayı boyunca yargılaması yapılan 35 davanın 14'ünde karar çıkmış, 5 gazeteci yargılandığı davadan beraat etmiş, 2 gazetecinin davasında durma kararı verilmiştir. Bir gazetecinin davası düşürülmüş, 8 gazeteciye ise 24 yıl 3 ay hapis cezası ve 14 bin 80 TL adli para cezası verilmiştir. Press In Arrest verilerine göre; 41 gazeteci tutuklu veya hükümlü olarak cezaevlerinde bulunmaktadır. Günlük güncellenen verilerine göre ise, 26 Nisan 2021 tarihinde yargılaması devam eden veya tamamlanmış olan 262 gazeteci, tutuklu veya hükümlü 39 gazeteci cezaevinde bulunmakta olup gazeteciler hakkında 233 dava devam etmektedir.

Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin Mart ayına ilişkin "Medya İzleme Raporu"na göre; bir ay içinde 41 gazetecinin 24 dava kapsamında hâkim karşısına çıktığı, 10 gazetecinin toplamda 29 yıl 6 ay 23 gün hapis cezasına, iki gazetecinin de toplamda 14 bin 80 lira para cezasına aldığı aktarılmıştır.

Türkiye'deki İfade Özgürlüğü Davaları İzleme Raporu Yıl Sonu Raporu'na göre Mart 2019 ve Mart 2020 arasında gözlemlenen 169 basın ve ifade özgürlüğü davasının %60'ında terör suçlamaları yer almıştır.

IPI Dava Takvimi'nin verilerine göre (3 Mart itibariyle) ise 2021 Haziran ayına kadar kadar gazetecilerin sanık olarak yer aldığı 78 davanın %68'unda terörle mücadele kanunu kapsamında suçlamalar yöneltildi. Reform paketi kapsamında 2019'da Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesine "Haber verme sınırlarını aşmayan veya eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz" ibaresinin getirilmesi gazetecilere ve diğer eleştirel seslere karşı terör suçlamalarının kullanılmasında herhangi bir etki veya azalma yaratmamıştır. Aksine terör suçlamalarıyla gazetecilere karşı yargılamalar giderek keyfileşmektedir. Bir diğer sorun ise TCK 299. maddesi ile düzenlenen Cumhurbaşkanına Hakaret suçlamasının giderek artan bir trendle kullanımın yaygınlaştığını görüyoruz. Pek çok gazeteci, aktivist, hak savunucusu, akademisyen ve öğrenciler sosyal medya paylaşımları nedeniyle bu suçlamanın hedefi olmaktadır. AYM bu suçlamadan yargılananların bireysel başvuruları kapsamında henüz pilot bir dava üzerinde bilindiği üzere bir karar vermemiştir.

Türkiye, Sınır Tanımayan Gazeteciler örgütünün Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi'nde bu yıl 180 ülke arasında 154'üncü sırada yer alırken, dünya genelinde hala en fazla gazetecinin tutuklu olduğu ülkelerden birinin Türkiye olduğu vurgulanmıştır.

Mart 2020'den pandemi yargıyı, yargılanmakta olan ve/veya özgürlüğünden yoksun olan gazetecileri de etkilemiştir. Duruşmaların ertelenmesinin yanı sıra pandemi gerekçesiyle duruşmaların aleniyet ilkesinden uzaklaşarak yapılması yerleşik bir uygulamaya dönüşmüştür. MSLA Derneğinin verilerine göre Mart ayından Aralık başına kadar geçen sürede, Koronavirüs pandemisi gerekçe gösterilerek, 73 gazetecinin yargılandığı 38 duruşmaya gözlemci alınmamış ya da bu duruşmalara girecek gözlemci sayısına kısıtlama getirilmiştir.

Pandemi yargılama süreci bakımından gazetecileri etkilese de ceza infaz kurumlarındaki riski göz ederek yapıldığı öne sürülen infaz düzenlemesinden gazeteciler yararlanamamıştır.

Anadolu medyasında gazeteciliğin can çekiştiğini değil öldüğünü, halkın haber alma hakkından yoksun kaldığını söyleyebiliriz.

YASAMADAKİ ÇOĞUNLUK GÜCÜNÜN BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNÜ YOK SAYMASI

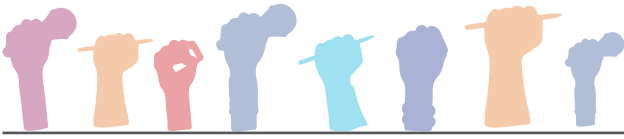
Basın Kanunu

1952 yılında çıkarılmış, 1962 yılında düzenlenmiş, basın çalışanlarının haklarını korumak için çıkartılan o dönemki adıyla 212 bugünkü adıyla 5953 Sayılı Basın İş Kanunu, güncel gelişmeler ve medyadaki değişimler nedeniyle eksiklikleri ve güncel olmadığı yönündeki görüşlere rağmen hala gazetecilik açısından vazgeçilmez öneme sahip olma konumunu korumaktadır. Dijital çağın gerekliliklerine göre, medyadaki olağanüstü hızlı değişim ve dönüşümün yarattığı ihtiyaçlara karşılık verecek düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu ortak kabul görse de 19 yıldır tek başına iktidarın olanaklarını gazetecilik mesleği aleyhine kullanmakta sakınca görmeyen AKP ve Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin yarattığı tahribat nedeniyle yeni bir düzenleme ya da mevcut yasanın düzenlenmesi girişimleri konusunda pek çok meslek örgütünün ciddi çekince ve kaygıları bulunmaktadır.

Dijital dünyanın etkisi ve önemi her geçen gün artan dijital medyada yapılması gereken düzenlemelerin, 61 yıllık geçmişe sahip ve gazetecilerin patronlara karşı direnişinin sembolü olarak mağduriyetlerin azaltılmasındaki rolü nedeniyle önemli bir tarihsel arka planı olan 212 sayılı basın iş kanununda yapılacak düzenlemelerle, internet medyası ve dijital platformlar aracılığıyla yürütülen gazeteciliği kapsayacak şekilde genişletilmesi, ihtiyaçlara cevap vermesini sağlayacak mevzuat değişikliğinin mevcut yasada yapılması, yeni bir yasadan ziyade tercih edilir, öne çıkar görülmektedir.

Nitekim sendika, dernek, federasyon temsilcilerinin farklı zamanlarda yaptığı açıklamalar, TBMM’de gerçekleştirdikleri ziyaretler ile talep ve önerilerinden kamuoyuna yansıyanlara bakıldığında iktidarın, TBMM’yi saf dışı bırakarak kendi hazırladığı teklifi, gazeteci örgütlerinin önerilerinden bağımsız, eleştiri ve uyarılarını dikkate almayarak yapıp dayatmaları örneğini kıdem tazminatının basın kartı şartına bağlı olması ile ilgili getirilen, itirazlara rağmen dayatılan kanun teklifleriyle acı bir biçimde tecrübe edilmiştir.

AYM’nin iptal ettiği yıpranma ile ilgili hüküm için TBMM’de kanunlaşması için görüşmeler yapan ve “gazetecilerin yıpranma hakkı basın kartına bağlı olmamalı” görüşünü sunan, tüm siyasi partilere durumu anlatan ziyaretler gerçekleştiren meslek örgütlerinin itirazlarına, bu yönde destek sözü almalarına rağmen kanunun itirazların aleyhine çıkması pratiği düşündürücüdür, kaygıların haksız olmadığını ortaya koymuştur.

Anayasa Mahkemesi'nin "basın çalışanlarının yıpranma hakkına ilişkin" 25 Aralık 2019 tarihli iptal kararı ile "yıpranmada basın kartı sahibi olmakla olmamak" arasında fark kalmamıştır. Aksine, ağır ve yıpratıcı koşullar altında çalışan tüm gazeteciler için sosyal güvenlik hakkı olarak tanınmış olması gereken fiili hizmet zammı süresi ortadan kalkmış oldu. Ancak alınan yeni kararda da gazetecilerin fiili hizmet süresi zammından yararlanabilmesi "basın kartı" şartına bağlanmıştır. Meslek örgütlerinin dikkat çektiği nokta; gazetecilik mesleğinin basın kartı sahibi koşuluna bağlı olmadan yapılan ağır ve tehlikeli bir iş olarak kabul edilmesi, basın kartı sahibi ve sahipsiz gazetecilerin anayasal sosyal güvenlik hakkının sonucu olan fiili hizmet süresi zammının geri verilmesidir.

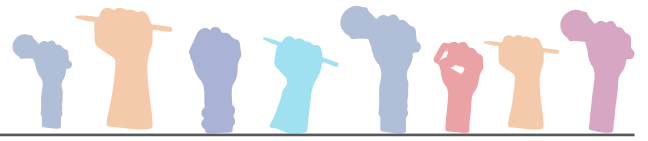
Gazetecilere yönelik baskı ve otosansürün yanısıra gazetecilik mesleğinin itibarsızlaştırılmasına, bir kamu hizmeti olduğunun arka plana atılarak ticarileştirilmesi ve iktidar güdümüne sokulmasına yönelik ciddi tehditlerin yaşandığı günümüzde "gazetecilik" tanımının yeniden yapılması ortak kabul görmektedir. Nitekim basın örgütleri, gazeteci tanımı yapılırken yeni bir internet yasasının çıkmasına gerek olmadığını, Basın Kanunu yenilenirken, internet basını ve serbest gazetecilerin de bu yasa içerisinde tanımlanması gerektiği görüşünde uzlaşmış görünmektedir.

İnternet medyasında çalışan gazetecileri kapsayan bir kanun çıkmadığı için gazeteci sayılmayan haberciler konusunda Yargıtay, verdiği emsal karar ile "elektronik gazetelerin yayın koordinatörlüğünü yapan çalışanın, 212 olarak bilinen Basın İş Kanunu kapsamında olduğunu" kabul etmiştir. Yargıtay'ın kararı, değişen dijital koşulların gerçekliğini ortaya koyması bakımından önemlidir: "Gazetenin yayınlanması bir başka anlatımla basılıp çoğaltılması gerekirse de günümüzde teknoloji ve iletişimin geldiği nokta itibarıyla, gazetenin nesne olarak basımı ve dağıtımı bir zorunluluk değildir. Gazetenin elektronik ortamda, umuma açık olarak yayınlanması ve okuyucunun yararlanmasına sunulması da mümkündür."

Öte yandan bir yılı aşkın süredir dünyanın mücadele ettiği, ülkemizde de etkileri her geçen gün artan COVID-19 pandemisinde internet medyası ve dijital yayınların önemi daha da artmıştır. Gazetecilik mesleğinin icrasında da, haberlerin okuyucu/dinleyici/izleyici/takipçilere ulaşmasında da farklılıklar, davranış değişiklikleri ortaya çıkmıştır. Sosyal medya etkin bir haber alma-iletme ortamı olarak kullanılmakta, halk sağlığı açısından risklerin bertaraf edilmesinde çevrimiçi/uzaktan eğitimler öne çıkmaktadır.

Farklı bölgelerde, farklı zamanlarda, haber değeri taşıyan çok sayıda olay ve olgunun takibini yapan gazetecilerin sahada karşılaştığı engeller, gözaltına alınmaları, yıllardır haber takibi yapsa dahi basın kartına sahip olmayan gazetecilere dönük uygulamalar, hak ihlallerini beraberinde getirmektedir. Toplumsal olaylarda her an her yerde görevlerinin gereğini yerine getiren

Cumhurbaşkanının memuru gibi çalışan RTÜK ve BİK yapısı olduğu sürece TV ekranları kararmaya devam edecek, resmi ilanlarda adaletsizlik sürecektir. Son 4-5 yılda verilen ilan kesme cezaları, tarihte sanırım yok. Hoşlarına gitmeyen haber varsa 15 günden başlatıyorlar cezaları... Yerel medya ekonomik baskıyla boğuşuyor. Yerel medya güçlendirilmesi, demokrasinin güçlenmesine katkı sağlayacaktır.

Koronavirüs 1 yıl önce başladı. Anadolu basınında ise koronavirüs 5 yıl önce başladı. 5 yıl önce 1800 olan resmi ilan alan gazete sayısı, bugün 925'lere düştü. 100 civarında TV ekranlarını karartmak zorunda kaldı. Anadolu basını her geçen gün bitiyor. TBMM'den bir destek basını yapılmadığı takdirde ölmeye mahkumdur. Gazetelerin birleşmesiyle bir ilde 15 olan gazete sayısı 3'e düşmüş durumda, meslektaşlarımız işsiz kaldı.

gazeteciler, serbest gazeteciler, foto muhabirleri kolluğun sert müdahalelerine maruz bırakılmakta, gazeteci olduklarını ispata zorlanmakta, medya araçlarına hukuka aykırı olarak el konabilmektedir.

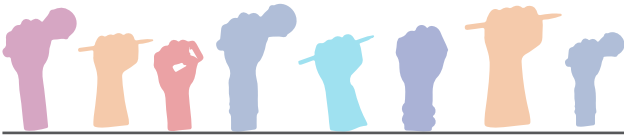
Sahada yaşanan deneyimler, basın iş kanunu kapsamında olmayan gazetecilerin basın kartı sahibi meslektaşlarıyla ayrı değerlendirilmesi; eşitsizliği artırmakta, pek çok haktan mahrum kalmalarına sebep olmaktadır. Nitekim bunun son örneğini gazetecilerin öncelikli gruplar içerisinde yer almasına yönelik aşılama sırasında görmüş olduk. İletişim Başkanlığı'nın beklettiği, basın kartlarını uzun süredir alamayan gazeteciler, basın kartı sahibi olmayan gazeteciler aşılama kart sahibi olan meslektaşlarından ayrı tutmuştur.

Gazetecilik mesleği açısından Basın İş Kanunu'nun sağladığı güvencelerden, özlük haklarından ve gazetecilere kamu hizmeti yürütmeleri nedeniyle sağlanan kolaylık ve indirim gibi uygulamalardan yoksun kalan yasa kapsamı dışındaki gazetecilerin yasal güvenceye sahip olması için, meslek örgütlerinin dayanışma ve örgütlenme içerisinde TBMM'den dahiliyeti artıran yasa beklentisini karşılayacak düzenlemelerin gecikmeksizin yerine getirilmesi, parlamentonun sorumluluğundadır.

Meslek örgütlerini dışlayarak İletişim Başkanlığı'nın inisiyatifine ve keyfiyetine bağlı hale getirilen basın kartı verme, başvuruları bekletme, başvuruları iptal etme uygulamaları ne yazık ki muhalif ya da alternatif medya faaliyetleri yürüten gazetecilerin aleyhine olacak şekilde işletilmekte, yanlış meşurlaştırılmaktadır.

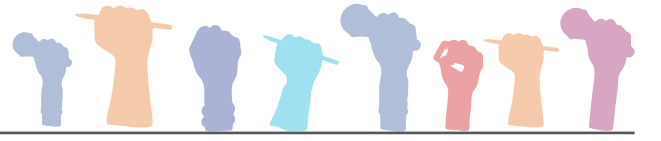
Bugüne dek TBMM'ye basın iş kanunu ve gazetecilik mesleğinde iyileştirmeler içeren çok sayıda yasa teklifi sunulmuştur. Gazeteci kökenli milletvekillerinin verdiği yasa teklifleri başta olmak üzere, değişen dinamikler gözetilerek farklı siyasi partilerin milletvekilleri tarafından önerilen yasa teklifleri göz önünde bulundurularak değerlendirme yapıldığında şu tespit ve değişikliklerin yapılması önerilmektedir:

- 5953 sayılı Basın İş kanununda değişiklikle, gazetecilerin fazla çalışma ücretlerinin verilmemesi halinde her geçen gün için % 1 oranında ödeme yapılması,
- 4857 sayılı İş Kanunu'nun lehte hükümlerinden yararlanabilmeleri için değişiklik önerisiyle, 5953 sayılı kanunla çatışmaları hallerde 4857 sayılı İş Kanunu'nun uygulanması,
- 5187 sayılı kanunda 11. Maddede yapılacak değişiklikle, yargının basını denetiminin ortadan kaldırılması hedeflenmektedir. Basın görevi nedeniyle cezai sorumluluk yüklenmemesi, soruşturmalar için Adalet Bakanlığı soruşturma izni verilmesi, konut aramada mahkeme kararı aranması, aramaların Cumhuriyet Savcısı denetiminde yapılması,

- 5187 Basın Kanunu ile 5271 sayılı CMK'da değişikliklerle, mesleki faaliyeti nedeniyle gazetecilerin tutuklanmasının önlenmesi,
- 3093 TRT katkı gelirleri kanunu ile 195 sayılı BİK kanununda değişikliklerle radyo-tv, kaset vb. gelirlerinin BİK gelirlerine eklenerek 31 Aralık 2022 tarihine dek mevcutelere dağıtılması, yerel medyanın ekonomik darboğazının hafifletilmesi,
- 5682 sayılı kanunda değişikliklerle basın kartı sahiplerine görevleri süresince hususi damgalı pasaport verilmesi,
- 5510 SS ve GSS'de değişikliklerle Basın, Yayın, Gazetecilik İşkolu'nda çalışan matbaa işçilerinin 90 gün itibari hizmet sistemine alınması,
- 5187 Basın Kanunu 1. Madde başta olmak üzere ilgili değişikliklerle internet haber sitelerini kapsayacak şekilde değiştirilmesi,
- 5651 sayılı internet yayınları kanununda değişikliklerle TÜBİTAK ile geliştirilecek dijital kimlik belirleme çalışması yapılması,
- 5510 SS ve GSS'de düzenlemeyle, fiili hizmet zammının basın kartı sahipleri dışında matbaa işçilerini kapsayacak şekilde değiştirilmesi, yaş haddi indiriminde yararlanması için fiili çalışma süresinin 3600'den 1800'e düşürülmesi,
- 5187 basın kanunu ve 195 sayılı BİK kanununda değişikliklerle internet haber sitelerinin dahil edilmesi, internet haber sitesi sorumlularının belirlenmesi, basın kartı alabilmeleri, resmi ilan alabilmeleri düzenlenmesi,
- 5187 sayılı kanunda değişikliklerle, basın meslek örgütlerinin yer aldığı Kurul oluşturularak basın kartlarının kime verileceğinin yetkisinin iktidar uhdesinden alınması,
- 1952 tarihli 5953 sayılı Basın kanununda değişikliklerle, gazetecilik tanımının yeniden yapılması, dijital yayına çalışanların tanıma dahil edilmesi, kıdem tazminatı hakkının 5 yıldan 1 yıla indirilmesi, deneme süresinin en fazla 2 ay olması, gazeteciye ücreti ödenmezse ihbar süresini beklemeden fesih hakkı, yaş dışı koşulları sağlayanlara kıdem tazminatlarının işverence ödenmesi, kanunda hüküm bulunmayan hallerde iş kanunu uygulanması,
- 6112 RTÜK kanununda değişikliklerle lisans iptalleriyle TV'leri cezalandırmanın, ekran karartmanın sonlanması, yerine 5 bin TL ceza verilmesi,
- Nefret suçlarının önüne geçilebilmesi için TCK 216 sayılı kanunda değişiklik yapılması, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin baz alınması,
- SS ve GSS kanununda değişikliklerle gazetecilerin basın kartı şartı aranmaksızın, 5 yıl erken emeklilik hakkından yararlandırılması,
- 5187 sayılı Basın Kanununda değişikliklerle, gazetecilerin tutuklu yargılanmasının önüne geçilmesi, AIHM ve evrensel normların göz önünde bulundurulması,

Ne yazık ki yazdığımız değil yazmadığımız haberlerden para kazanır hale geldik. Merdiven altı gazeteciliğin önlenmesi gerekiyor. 80 bine yakın internet haber sitesi var. Yaklaşık 10 bin kadarı mesleğini gazetecilik olarak tanımlayıp vergisini ödeyen, gazetecilik faaliyeti yürüten ve haberleri güncelleyen sitelerden oluşuyor. Yerel yönetimler tekelinde olması, ekonomik özgürlük olmaması otosansürü beraberinde getiriyor.

- Basın İlan Kurumu kanununda değişikliklerle, gazetelere ambargo ve haksız-hukuksuz ilan kesme cezalarının sonlandırılması,
- 5187 sayılı basın kanunu tanımlar bölümüne, internet gazeteleri tanımının da eklenmesi.

Görüldüğü üzere, TBMM'ye sunulan kanun tekliflerinde Basın Kanunu'nda değişikliklerle kapsayıcılığın artırılmasının yanısıra, ilgili kanunlarda değişiklik önerileri de sunulmuştur. Gazetecilerin kıdem, ihbar, emeklilik, basın kartı alma şartı, nefret suçlarının önlenmesi, matbaa işçileri ve internet medyasında çalışanların gazeteci tanımına dahil edilmesi, BİK ve RTÜK ile ilgili düzenlemeler yapılması, özlük haklarının iyileştirilmesi, fazla mesai çalışması, verilen cezalar, gazetecilerin tutuksuz yargılanması gibi düzenlemeler öneriler arasındadır.

Geçmiş 1952'ye uzanan Basın Kanunu'nun, Türkiye'de gazeteciliğin düşürüldüğü durum ve gazetecilerin yaşadığı sorunlara rağmen temel ve basın iş kolunda çalışanların lehine olan kapsayıcı bir kanun olarak korunması önem taşımaktadır. Sıkıntıların, uygulamada yaşanan eksikliklerin giderilmesi için mevcut kanunda yapılacak değişikliğin, internet medyasında çalışan gazeteciler ile bağımsız gazetecileri kapsayacak, haklarını düzenleyecek şekilde geliştirilmesi; hızla değişen dijital dünyada zorunlu görünmektedir.

Basın meslek örgütlerinin haklı kaygıları ve uyarıları baz alınarak; kanun hazırlığı sürecinin TBMM çatısı altında, şeffaf, katılıma açık, ilgili komisyonlarda ilgili sendika, meslek örgütlerinin katılımı ve katkılarıyla görüşülerek uzlaşma içinde düzenlenmesi ise vazgeçilmez ilke olmalıdır. Kanun teklifinin dayatmacı ve dışlayıcı bir anlayışla değil basın örgütlerinin talepleri ve sektörün ihtiyaçları temelli hazırlanması, hak ihlallerinin önlenmesi, basın ve ifade özgürlüğü ile demokrasimiz açısından vazgeçilmezdir.

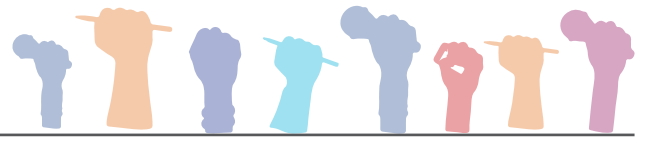
CHP'nin Önerileri

Dijital medya, bağımsız medya ve yerel medyaya teknolojik altyapı, ekip ekipman desteği sağlanması, toplu iş sözleşmeleri, Google Facebook Youtube vb. platformlarla temas, gazetecilik tanımının mevzuatta düzenlenmesi, gelişen teknoloji doğrultusunda güçlendirme, gazetecilik imajına katkı, gazetecilerin güçlendirilmesi, ırkçı-türkü-cinsiyetçi-ayrımçı bir medya dilinin önüne geçilmesi için hak odaklı habercilik teşviki, dijital okuryazarlık, medya okuryazarlığı derslerinin zorunlu olması, tüm yurttaşlara çevrimiçi medya okuryazarlığı kampanyası, gazeteci örgütlerinin desteklenmesi, sendikalaşma önündeki engellerin kaldırılması, sırf gazetecilik yaptığı için gazetecilerin cezalandırılma ve hapsedilmesinin sonlandırılması gazetecilerin ve ilgili meslek örgütlerinin başlıca talepleri arasındadır.

CHP Genel Başkanımız Kemal Kılıçdaroğlu, 10 Ocak Çalışan Gazeteciler Günü Nedeniyle Düzenlediği Basın Toplantısında CHP olarak Önerilerimizi basın ve kamuoyuyla paylaşmıştır.

Bu maddeler hayata geçirildiğinde gazetecilerin güvencesi olacak, doğru haber yaptıkları için kimse cezalandırılmayacak. Doğru haberlere erişim engeli olmayacak. Gazeteciler siyasal baskıyla tutuklanma, gözaltına alınma, hapse atılma gibi bir olayla karşılaşmayacak. Evrensel kurallara uygun olarak görevlerini yapmış olacak.

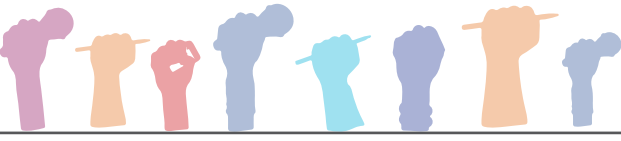
Biz umuyoruz daha güzel bir Türkiye, daha güçlü bir medya, vesayetten arınmış bir medya, patron baskısının olmadığı, herkesin sosyal güvenlik haklarının olduğu, ayrıldığı zaman kıdem tazminatını alabileceği, siyasi otoriteyi ve siyasetçileri özgürce denetleyebilecekleri bir düzeni birlikte getireceğiz.

İktidar olduğumuzda medya konusunda neleri yapacağız: Asgari 11 maddelik önerilerimiz:

- 1- **Herhangi bir medya sahibi, kim olursa olsun bu faaliyeti dışında yani medya faaliyeti dışında başka bir ticari faaliyette bulunmamalı; aktif siyasetle uğraşmamalı. Temel işi sadece medya olmalı. Çünkü böyle bir yapılanma, medya sahibini siyasal baskılar karşısında daha güçlü kılar. Birinci kuralımız bu.**
- 2- **Gazetelerin dağıtımını bütün medya sahiplerinin ortak olduğu bir şirket tarafından yapılmalı. Çünkü bir gazetenin patronajına gazetelerin dağıtımını teslim edildiğinde, dağıtım konusu rakip gazeteler için tehdit olarak kullanılabilir. Bütün gazete sahipleri bir dağıtım şirketi kurarlar hepsi eşit şekilde, eşit payda ortak olurlar dağıtımını burası yapar. Böylece hiçbir sorun çıkmaz.**
- 3- **Medyada sendikalaşma şart olmalı. Yani zorunlu olmalı. Her gazeteci mutlaka bir sendikanın üyesi olmalı. Çünkü gazeteci, patronuna karşı da özgür olmalı. Sendikadan güç alarak haberinin arkasında durabilmeli. Gazeteciye bu güven mutlaka verilmeli.**
- 4- **RTÜK'ün yani Radyo Televizyon Üst Kurulunun yeniden yapılandırılması gerekiyor. RTÜK'ün, üye yapısı meslek örgütleri ile üniversitelerin temsilini sağlayacak doğrultuda değiştirilmeli, siyasi partilere tanınan kontenjan sayısı düşürülmeli. RTÜK, cezalandırmayı değil, evrensel yayıncılık ilkeleri çerçevesinde hareket etmeyi amaçlayan yönlendirici bir kurul olmalı.**
- 5- **Hiçbir gazeteci, gazetecilik faaliyetinden kaynaklı iddialarla tutuklanmamalı. Olası yargılamaların tutuksuz olması kuralı esas olmalı.**
- 6- **Basın İlan Kurumu, internet medyasını da kapsayacak şekilde yeniden yapılandırılmalı; meslek örgütlerinin temsil sayısı arttırılmalı. Gazete tirajları ve internet sitelerinin izlenme trafiği bağımsız denetim kuruluşu tarafından denetlenmeli. Basın İlan Kurumu'nun ilan kesme yetkisine son verilmeli. Kamu ilanlarının fiyat tarifesi, objektif kıstaslara bağlanarak, siyasal iktidarın keyfi tutumuna bırakılmamalı. Basın İlan Kurumu, yerel medyanın desteklenmesi konusunda pozitif ayrımcılık yapmalı.**
- 7- **Evrensel kriterlere uygun, şeffaf ve denetlenebilir bir rayting ölçüm sistemine geçilmeli. Televizyonlarda gösterilen ve "zorunlu ilan" olarak sunumu yapılan tanıtım filmlerinin ücretsiz yayınlanmasından vazgeçilmeli.**
- 8- **Basın kartı, meslek örgütlerinin ortak katılımıyla oluşturulacak bir kurul tarafından verilmeli. Devlet bu alandan tümüyle çekilmeli. Kimin gazeteci olup olmadığına devlet değil, gazeteciler karar vermeli.**
- 9- **Basın ve ifade özgürlüğüne sınırlama getiren evrensel kriterler hariç, her ne koşulda olursa olsun sansür yasaklanmalı.**
- 10- **Sosyal medya, yeni medya veya alternatif medya olarak nitelendirilen mecralarda yayınlanan haberlerin doğruluğuyla ilgili bağımsız denetim/teyit mekanizmaları oluşturulmalı.**
- 11- **Kapsamlı bir Basın Meslek Kanunu'nu, ilgili meslek örgütlerinin katılımıyla birlikte hazırlayacağız.**

ÇEVİRİMİÇİ TOPLANTIYA KATILAN BASIN MESLEK ÖRGÜTLERİ:

- ANKARA GAZETECİLER CEMİYETİ
- BASIN KONSEYİ
- ÇAĞDAŞ GAZETECİLER DERNEĞİ
- DİSK/BASIN-İŞ SENDİKASI
- İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ DERNEĞİ (ENGELLİ WEB)
- GÜNEYDOĞU ANADOLU GAZETECİLER FEDERASYONU
- GÜNEYDOĞU GAZETECİLER CEMİYETİ
- İNTERNET GAZETECİLERİ FEDERASYONU
- İZMİR GAZETECİLER CEMİYETİ
- MEDYA İLETİŞİM FEDERASYONU
- MEDYA VE HUKUK ÇALIŞMALARI DERNEĞİ
- PRESS IN ARREST
- P24 BAĞIMSIZ GAZETECİLER PLATFORMU
- SINIR TANIMAYAN GAZETECİLER (RSF)
- TÜRKİYE FOTO MUHABİRLERİ DERNEĞİ
- TÜRKİYE GAZETECİLER CEMİYETİ
- TÜRKİYE GAZETECİLER FEDERASYONU
- TÜRKİYE GAZETECİLER KONFEDERASYONU
- TÜRKİYE GAZETECİLER SENDİKASI
- ULUSLARARASI BASIN ENSTİTÜSÜ (IPI)

Anadolu Bulvarı No: 12
Söğütözü - Çankaya 06520 ANKARA
Tel: 0 312 207 40 64 • Faks: 0 312 207 40 66
E-mail: gulizar.bicerkaraca@chp.org.tr

insanhaklari.chp.org.tr

[@gulizabicerkaraca](https://www.facebook.com/gulizabicerkaraca)

[@GulizarBicer](https://twitter.com/GulizarBicer)